

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

מאמרי
באתי לגני
תשכ"ו • תשמ"ו

מאת
כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

מאה ושלוש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס על ידי הרוצה בעילום שמו

לזכותו ולזכות בני ביתו שיחיו

המתאימים – גם ע"ד לימוד התניא כפי שחלקו לימות השנה. – אם באפשרי לעשות כל הנ"ל מתוך התועדות.

במשך המעת לעת – לבקר (המוכשרים לזה) במקום כנוסי הנוער החרדי – ולהשתדל, ככל האפשרי בדרכי שלום, גם במקום כינוסי הנוער שלעת עתה עדיין אינו חרדי – ולבאר להם איך שחבה יתירה נודעת להם תמיד מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, לבאר להם את אשר תבע מהם והתקוה והבטחון אשר בטח בהם, אשר סוף סוף ימלאו את תפקידם בהחזקת היהדות והפצת התורה בכל המרץ החום והחיות שהם מסגולת הנוער.

* * *

מובן אשר, אם זהו מתאים לתנאי המקום, ימשיכו בכל הנ"ל בימים אשר אחרי היאָרצייט ובפרט ביום הש"ק שלאחריו.

* * *

והוי' יחיש ביאת גואלנו והקיצו ורננו שוכני עפר, ונשיאינו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעל ההילולא, בתוכם ישמיענו נפלאות וינהלנו בדרך העולה בית א"ל.

מנחם מענדל שניאורסאהן

©

Published and Copyright 2006 by

VAAD HANOCHOS BLAHAK

788 Eastern Parkway Suite #408

Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (718) 778-5776

E-mail: info@lahak.org

Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5766 • 2006

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

סדר ועימוד בתכנת „תג”. הפצה בארצות־הברית: (718) 735-4585

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (718) 778-5776

אחר התפלה (בבוקר – אחר אמירת תהלים) ילמוד (יסיים) המתפלל לפני התיבה פכ"ד דכלים ופ"ז דמקואות. אח"כ יאמר המשנה ר' חנניא בן עקשיא כו' ויאדיר. בלחש – איזה שורות בתניא, קדיש דרבנן.

אחר תפלת ערבית – יחזרו חלק מהמאמר דיום ההסתלקות (ד"ה באתי לגני, נדפס בקונטרס ע"ד) בע"פ. ואם אין מי שיחזור בע"פ ילמדוהו בפנים. וכן אחר תפלת הבוקר. ולסיימו אחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה – פרק תניא. וכן לאחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה ירים כל אחד תרומה להענינים השייכים לנשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחיה, וכן קודם תפלת מנחה.

לאחר תפלת הבוקר וחזרת הדא"ח – יקרא כל אחד פ"נ (כמובן בחגירת אבנט). אלו שזכו להכנס ליחידות, או עכ"פ לראות את פני כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ – יצייר עצמו, בעת קריאת הפ"נ, כאלו עומד לפניו. להניח הפ"נ אח"כ בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ולשלחו (אם באפשרי – בו ביום) על מנת לקראתו על ציון שלו.

במשך המעט לעת – ללמוד פרקי המשניות של אותיות השם.

במשך המעט לעת – לעשות התועדות.

לקבוע שעה במשך המעט לעת – לבאר לבני ביתו שי' אודות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ועבודתו אשר עבד בה כל ימי חייו.

במשך המעט לעת – לבקר (אלו הראויים לזה) בבתי הכנסיות ובבהמ"ד אשר בעיר לחזור שם מימרא או פתגם מתורתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, לבאר אודות אהבת כל ישראל שלו, להודיע ולהסביר תקנתו ע"ד אמירת תהלים, לימוד חומש עם פירש"י – ובמקומות

בס"ד.

פתח דבר

בעמדינו שלוש יום לפני יום הבהיר יו"ד שבט הבעל"ט, יום מלאות חמישים ושש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר, ויום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע – הננו מוציאים לאור את המאמרים שבהם נתבאר פרק הששה-עשר דהמשך באתי לגני הישי"ת (השייך לשנה זו (תשס"ו), שבה לומדים פרק הנ"ל בפעם השלישית¹): ד"ה באתי לגני דיו"ד שבט והמשכו ד"ה ויולך ה' את הים דש"פ בשלח, ט"ו בשבט ה'תשכ"ו; ד"ה באתי לגני דיו"ד שבט והמשכו ד"ה ויאמר גו' מה תצעק אלי דש"פ בשלח, ט"ו בשבט ה'תשמ"ו.

*

בהזדמנות זו הננו מוציאים לאור, בפעם הראשונה, רשימת כ"ק אדמו"ר זי"ע מגוכתי"ק – ראשי פרקים לד"ה באתי לגני ה'תשי"ג.

*

לתועלת הלומדים, בא בתחלת הקונטרס פרק ששה עשר מהמשך באתי לגני הישי"ת (בהוספת מ"מ ע"י המו"ל), ובסופו מכתב כ"ק אדמו"ר לקראת יו"ד שבט ה'תשי"א.

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר ה' טבת, ה'תשס"ו
מאה ושלש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ"י.

(1) לאחר שנשלמו ב"פ עשרים שנה – תשי"א-תשל"ל, תשל"א-תשנ"ו – המכוונים לעשרים הפרקים שבהמשך זה (ראה תורת מנחם סה"מ שבט ע' שו ובשוה"ג ב).

חמשה נרות .. (יסיים): ראה קונטרס ב' ניסן ה'תש"ח, וה'תש"ט.
בלחש .. בתניא: כך נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

[פרק ששה עשר מהמשך באתי לגני ה'שי"ת]

בס"ד, ב' ניסן, ה'שי"ת

טז) **והנה** ב' ענינים אלו דאור אין סוף למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, הן ב' מדריגות באוא"ס ב"ה ויש הפרש גדול ביניהם, דמה שאוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ הוא אור הנעלם והסתום שאינו בגדר גילוי והמשכה, ולעולם לא יבוא בגדר גילוי לעולמות, וכמאמר* אנת הוא עילאה על כל עילאין סתימא על כל סתימין שהוא סתום בעצם. ומה שאור אין סוף למטה מטה עד אין תכלית הוא בגדר גילוי עכ"פ והוא השייך אל העולמות, ובכללותו הוא בחינת גילוי בעצמותו, פי' דבעצמותו גופא הוא בבחינת גילוי בעצמו כביכול, משא"כ מה שלמעלה מעלה עד אין קץ הוא שגם בעצמותו אינו בבחי' גילוי אלא שהוא סתום ונעלם. דב' ענינים אלו, מה שאוא"ס למע' מע' עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית הם ב' בחי' מקיף, מקיף דאור ישר ומקיף דאור חוזר, דמקיף דאו"י הוא מקיף הקרוב והוא בגדר גילוי עכ"פ, ומקיף דאו"ח הוא מקיף הרחוק ואינו בגדר גילוי כלל. ויובן* ענין זה בהשגה, וכמו עד"מ הרב שהוא משפיע שכל לתלמידו, הנה מה שמתקבל אצל המקבל, היינו חלק השכל והסברא שהתלמיד מקבל הוא בחינת אור פנימי, והוא מה שיתיישב בכלי המקבל בכי טוב ובבחינת התיישבות ממש. אמנם עומק השכל מה שאין ביכולת התלמיד לקבלו הרי נשאר בבחינת מקיף על שכלו בלבד ומקיפו בהעלם, ומ"מ ה"ז בבחי' קירוב אל המקבל, דהגם דזהו מה שנשאר בבחינת מקיף על שכלו וגם בהעלם בלבד ומ"מ ה"ה בבחינת קירוב, לפי שבמשך הזמן יבוא ע"ז, וכמאמר* עד ארבעין שנין לא קאים אינש אדעת' דרבי', א"כ הרי במשך הזמן דארבעים שנה הרי יבוא על עומק החכמה, ולזאת ה"ה בבחי' קירוב אליו. וכן מי שהוא לומד איזה ענין ורואה או מרגיש שיש בו עומק גדול ואינו יודע מהו העומק אבל מרגיש הוא שיש בזה עומק

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשי"א.

ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש, תלמידי התמימים, אל המקושרים
או השייכים אל כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע הכ"מ,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על שאלת רבים אודות סדר מפורט ביום העשירי בשבט
הבע"ל, הוא יום היאָרצייט של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הנני בזה
להציע:

בשבת קדש שלפני היאָרצייט ישתדלו לעלות לתורה.

אם אין מספר העליות מספיק – יקראו בתורה בחדרים שונים,
אבל לא להוסיף על מספר הקרואים.

ישתדלו שמפטיר יהי' הגדול שבחבורה – בריצוי רוב המנין – או
על פי הגורל.

יבחרו וירימו מי שיתפלל לפני התיבה ביום היאָרצייט, ונכון
לחלק שיתפלל אחד ערבית, שני – שחרית, שלישי – מנחה כדי לזכות
בזה מספר יותר גדול של אנ"ש.

להדליק נר שידלק כל המעת לעת. אם אפשר בקל – נר של שעוה.

בשעת התפלות ידלקו חמשה נרות.

הנני בזה: ראה ג"כ מכ' כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ע"ד היאָרצייט הראשון של אביו כ"ק
אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (חכמי ישראל בעש"ט ע' לג).

יקראו .. אבל לא להוסיף: הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בשם אביו. ועיין שו"ת צ"צ
חאו"ח סל"ה.

של שעוה: ר"ת ה'קיצו ורננו ש'וכני ע'פר.

וכמאמר: אליהו. בהקדמת ת"ז [ניו, א]. וראה תו"ח פ' נח ד"ה ויהי כל הארץ פי"א [סה,
סע"ד ואילך].

ויובן ענין: ראה לקו"ת פ' ראה ביאור ע"פ אני לדודי [לד, א]. ד"ה השמים מספרים תרס"ו
ואילך [המשך תרס"ו ע' רנב ואילך].

וכמאמר עד: ראה ע"ז ה, ב. לקו"ת ס"פ אחרי [כח, ד].

(הוספה ס' התולדות²⁵) שאין להם דעת²⁶, אף שמבינים, אבל אין זה בהכרח והרגשה (בקצור בקוני' התפלה, ובארוכה בהמשך עת"ר²⁷), היפך הכוונה. אבל ע"י שטות דקדושה, משכן מעצי שטים, ואז ושכנתי בתוכם²⁸.

כמו שבמשכן השראת השכינה בפועל ע"י משה ואהרן, שוד"מ ושוד"מ²⁹, ע"י אהב"י³⁰, כמו"כ אתפשו דמשה ואהרן ע"י אהב"י³¹.

25) אולי הכוונה לסיום המשך יונתי תר"ם שנדפס בהוספה לסדר התולדות אדמו"ר מהר"ש (ע' 59 ואילך), ושם: "יש בנש"י ב' בחי' נשמות .. נשמות הגדולות הנק' בשם זרע אדם .. ורוב הנשמות ובפרט בדורותינו אלה .. הם נשמות הנק' זרע בהמה" (ראה גם ס"ז), וממשיך לבאר, ש"בכדי לבוא לבחי' ראי' (לאסתכלא ביקרא דמלכא) צ"ל תחילה ע"י התבוננות דוקא וכו'", "ואמנם לא די בבחי' התבוננות הנ"ל לבד.. כ"א צריך לבוא ולהגיע לבחי' ראי'", כי, "האהבה הבאה מצד בחי' ההשגה, הנה לאחור שחולף ועובר ההתבוננות חולף ועובר האהבה ג"כ, כאשר יסיר מחשבתו כרגע, יכול

לפנות לדרכי תאוות' כו"י. — ולהעיר, שציון (וענין) זה לא נזכר במאמר הנדפס. (26) "דאף שרובם ככולם שייכים להשיג ולהשכיל .. השגה והבנה גדולה, מ"מ נקראים בשם זרע בהמה לפי שחסר בהם בחינת הדעת וההרגשה בנפשם" (ס"ז).

(27) ע' קטו. — ציון זה לא נזכר במאמר הנדפס.

(28) תוכן ס"ז.

(29) = שושבינא דמלכא ושושבינא דמטרוניתא.

(30) = אהבת ישראל.

(31) תוכן ס"ח.

ענין, הנה הענין העמוק ההוא אף שאינו יודע אותו כלל, מ"מ מאחר דרואה שיש בזה עומק או גם רק מרגיש דיש בזה עומק דבר ה"ה בבחינת קירוב, דבמשך הזמן, דכאשר יתחכם יעמוד גם על העומק ההוא, וזהו מקיף דאו"י, דהגם שהוא בבחינת מקיף, ומ"מ ה"ה בבחינת מקיף הקרוב שהוא בקירוב אל הפנימי, דאפס קצהו הרי מתגלה וגם ההעלם יבוא לידי גילוי כו', אבל שכל שהוא עמוק ביותר, והיינו שהוא נעלם בעצם דגם אפס קצהו אינו מתגלה, וכמו חכמת שלמה דכתיב' והוי' נתן חכמה לשלמה כאשר דיבר לו, והיינו שניתן לו הדיעה העליונה ממש מה שהוא למעלה מגדר השגת הנבראים, דגם אפס קצהו אינו מתגלה, ולעולם לא יבוא לידי גילוי ממש, הנה השכלות אלו באים ע"י לבושים המעלימים ומסתירים, כמו המשלים והחידות, שבהם הרי אינו נראה וניכר שיש בהם חכמה ושכל, וכמו משלי שלמה' שאינו ניכר ונרגש גודל החכמה דחכמת שלמה, ורק שיודעים אותם ממדרשי חז"ל מה שגילו להם ברוה"ק מעט מהחכמה שבמשלים, אבל בהמשלים עצמן הרי אינו נראה האור שכל והחכמה, לכן בסיפורי* מעשיות שבתורה יש בהן סודות ורזין עילאין הרבה יותר מכמו בדיני התורה, אבל אינו ניכר כלל, והוא לפי שעצם האור הוא סוד סתום ואינו בא לידי גילוי רק ע"י הסתר והעלם, והיינו דעצם האור הוא אור נבדל ולזאת גם ההתגלות שלו הוא בבחינת הבדלה והתעלמות בעצם, אַ פאַרמאַכטער ענין, דכל ענינו הוא בהבדלה והתעלמות, והיינו דאצל המשפיע עצמו הוא בבחינת התעלמות והבדלה. והנה ניכר זה יותר דכאשר המשפיע משכיל ומתחכם בהשכלה זו (היינו באור הנבדל), וזהו כלל ידוע דכל השכלה והתחכמות גורם תוס' אור וגילוי, דכאשר המשפיע משכיל ומתחכם הרי ניתוסף לו אור וגילוי, אמנם האור והגילוי שניתוסף לו הוא ג"כ מתעלם בעצמותו, ואינו דומה כלל לכמו שהוא בהגילוי אור שכל השייך אל המקבל, דהנה בגילוי אור שכל השייך אל המקבל דכאשר המשפיע עצמו משכיל ומתחכם בזה לעצמו בעומק הענין יותר ה"ז בבחינת קירוב אל המקבל, דהגם שזהו מה שהמשפיע משכיל ומתחכם בו לעצמו, מ"מ הנה גם מהשכלה והתחכמות

לכן בסיפורי: להעיר מזהר ח"ג קמט, ב. קנב, א. הקדמת הרח"ו לשער ההקדמות (נדפסה בסוף קונטרס עץ החיים).

(1) מלכים-א ה, כו.
(2) שם, יב.

החדשה (שהשכיל והתחכם המשפיע עצמו) בא מזה אפס קצהו לידי גילוי בהמקבל (כמובן לפ"ע כו'), וכללות מהות האור הוא בבחינת קירוב, לפי שהוא בבחינת המשכה, פי' דכללות מהות אור כזה הוא בתנועה דהמשכה והתגלות, לכן כל מה שמתגלה בזה אצל המשפיע, הגם שזהו מה שהמשפיע משכיל ומתחכם לעצמו, וגם כמו שהוא לעצמו הוא בתכלית העומק, מ"מ להיות דכללות מהות האור הוא בתנועה דהמשכה והתגלות ה"ה בבחינת המשכה וגילוי, אבל בשכלים עמוקים יותר שאינם שייכים אל המקבל כלל שהוא סתום בעצם, א"כ הרי כללות מהות האור הוא בתנועה דהתעלמות, הנה כל מה שמשכיל ומתחכם המשפיע בזה אף שהוא משיגו ומשכיל בו הנה להיות דכללות המהות דאור זה הוא בתנועה דהתעלמות הנה גם מה שהוא מתגלה אליו הוא האור נבדל ומתעלם בעצמותו.

אדרבא, צ"ל בריא, וכמש"כ הרמב"ם דהיות הגוף בריא מדרכי השם הוא, וידוע פי' הבעש"ט עה"פ כי תראה חמור גוי, עמו¹² דוקא, אלא הכוונה לנפה"ט המלוכשת בגוף (ויאמר משה תש"ט) ומכסה על הנפה"א¹³.

ואף שהניצוץ¹⁴ הוא מכלים דע"ס, אבל הוא מפני הכלים, שבהם דוקא¹⁵ מעצם האור, שאינו מתגלה כלל בחיצו' הכלי, ומזה דוקא יכול להיות בדומה לו¹⁶ (כי אראה תר"ס¹⁷). וזהו מתאים ג"כ להמבואר במ"א דיחידה מחיצו' א"ק, אבל הוא לבוש לפני' א"ק. ומזה ישנו בכאו"א מישראל, כמבואר בלקו"ת שמביא הצ"צ (למנצח על השמינית פ"ב¹⁸). ד"ה ועתה אם נא תרע"ח¹⁹. לעיין במצות מילה בסהמ"צ²⁰). ובמילא מובן שהוא בטבע אינו משתנה²¹.

נפה"ב²² בהמה²³, (וככה פנ"א) כי זהו שטות להפך ולהחליף על עונג גשמי, כיון שנמשך רק מפסולת דלמע', שזהו ענין המלאכים שנק' קרבים, ובפרט כאשר זה מאבד העונג הרוחני מקורם²⁴.

הטפה נמשך בזה מעצמיות הכחות שלו שיהי' מהות הכחות האלו אצל הבן ובדומה ממש אל האב" (ולמעיר, שציון זה לא מופיע במאמר הנדפס).

18) ושם (תזריע כא, א): "מל מלשון גילוי, דהיינו שיהא גילוי בחינת א"ק, שאע"פ שלא שייך בו התלבשות, מ"מ, הארת גילוי זה מוכרח להיות בישראל דוקא".

19) סה"מ תרע"ח ע' ריד. — ושם: "ועמ"ש בד"ה למנצח על השמינית פ"ב, דבכל נשמה יש גילוי הארה מבחי'. .. פנימיות א"ק כו' יעו"ש. ומזה יש בנש"י הכח למס"נ על קידוש השם כו'" (ציון זה לא מופיע במאמר הנדפס).

20) ראה דרמ"צ יא, ב: "עיי"ז מאיר בכל נפש מישראל מבחי' פנימית אלקותו ית' ממש".

21) תוכן ס"ה.

22) אמנם, כל זה הוא מצד נפש האלקית, אבל נפש הבהמית היא "בהמה".

23) ראה ריש ס"ז: "הסיבה לרוח שטות .. היא לפי שהוא בהמה, שחסר הדעת דקדושה וכו'".

24) תוכן חציו השני של ס"ו.

12) "עזוב תעזוב עמו".

13) תוכן חציו הראשון של ס"ו.

14) ראה ריש ס"ה: "וביאור הענין מה שבטבע כל איש ישראל שאינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, הנה איתא בע"ח דיש ניצוץ קטן א' בורא שמתלבש בניצוץ א' נברא הנק' יחידה .. והנה אף שהניצוץ נברא שרשו מהכלים וכו'".

15) נמשך; מתגלה ("פנימיות הכלי היא מיוחדת .. גם עם עצם האור .. שבדרך השתלשלות אינו בא לדבר שחוץ ממנו" — ס"ה).

16) "מה שהוא מוליד בדומה לו .. שמשפיע לו העצם, ובא בעצם האור שמיחד בפנימיות הכלי" (ס"ה).

17) סה"מ תר"ס ע' קכו. — ושם: "כשם שיש הפרש בין פנימיות הכלי .. שענינה לקבל את עצם האור ובין חיצוניות הכלי שענינה הוא להשפיע חוץ לעצם, כמו"כ יש הפרש בהשפעה הנמשכת מזה .. השפעה חיצונית והשפעה פנימיות .. השפעה פנימיות היא ההשפעה להוליד בדומה לו .. ומזה ראי' דבפנימיות הכלי מתאחד בחי' פנימיות ועצמיות הכחות, ולכן בהשפעת

[בס"ד. יו"ד שבט, ה'תשי"ג*]

למע' (קדושה) או למטה (לעו"ז) נק' שטותי וכשי"ת².

איך אפשר³, וכמאמר הזהר עה"פ ונפש כי תחטא, דהקב"ה ואורייתא תוהן איך אפשר כי תחטא, אף שקאי בנפש, שהיא המדר' היותר תחתונה דה' שמות דנשמה, וכמו שמדייק שם בזהר דנפש דוקא ובכ"ז תוהא. וכידוע פתגם אדה"ז אז א' איד ניט ער וויל ניט ער קאן זיין א' נפרד מאלקות, ורק מפני שאינו מרגיש שבדבר העברה נעשה נפרד, ונדמה שעודנו ביהדות, כי באמת, הרי שס"ה מל"ת וכל איסורי דרבנן, מאחר⁴ (תניא פכ"ד כה) שאין מורדין, אלקא דאלקייא, שיש עוד מציאות⁵.

והנה לכאורה יש להקשות⁶, דסו"ס מאי נפ"מ, דהרי ג"ד היפך הרצון. ויל"פ ע"ד החילוק דשיתוף רק בנ"י נצטוו, דשרשם מסוכ"ע, ושם אין מציאות, משא"כ ממכ"ע, יש מציאות שבטלה, ובמילא נותן מקום לאלקא דאלקייא, משא"כ בבנ"י ה"ז היפך טבעם גם ענין זה, כיון שהם מסוכ"ע, ולכן גם קשב"ק⁸, וכמש"כ בארוכה בד"ח פ"ח — כיון שבזה א"א לטעות⁹.

ע"י¹⁰ תוקף החמדה כו', כי תוקפא דגופא¹¹, שפי' נפה"ב, כי הגוף,

* הרשימה שלפנינו — נעתקה מגוכתי"ק אדמו"ר זי"ע — ראשי פרקים למאמר ד"ה באתי לגני, דיו"ד שבט ה'תשי"ג. המאמר בשלימות הוגה בשעתו, ונדפס בתו"מ סה"מ שבט ע' רפה ואילך. (1) "ההטי' לאיזה צד, למעלה או למטה, נק' שטה, דההטי' למעלה הוא שטות דקדושה וההטי' למטה הוא שטות דלעומת זה" (ס"א). (2) = וכפי שיתבאר. (3) שיהי' ענין השטות דלעו"ז — עבירה מצד רוח שטות. (4) ראה תניא שם: "שס"ה מצות לא תעשה דאורייתא וכל איסורי דרבנן, מאחר שהן נגד רצונו וחכמתו ית' והפכם ממש, הם נפרדים כו' כמו הס"א והקליפה כו' וגרועים ופחותים ממנה מאד, כי היא .. אינה מורדת .. קרו ל' אלקא דאלקייא", אלא שאומרים שיש עוד מציאות.

(5) ע"כ תוכן ס"ב דהמאמר. (6) "לכאורה אינו מובן מ"ש שהאדם העובר עבירה הוא נפרד יותר מהקל"י וס"א, משום שהם אינו עוברים על רצון המלך וקרו ל' אלקא דאלקייא, דהרי מה דקרו ל' אלקא דאלקייא הוא עבודה זרה .. והרי בזה הם עוברים על רצון העליון ב"ה, וא"כ למה האדם העובר עבירה גרוע מהם" (ריש ס"ג). (7) = גם זה (שקרו ל' אלקא דאלקייא). (8) = קל שבקלים (מוסר נפשו בפועל על קדוש השם). (9) תוכן ס"ג-ד. (10) ראה ריש ס"ו: "אמנם מצד הרוח שטות שנכנס בו אפשר שיעבור עבירה, דענין רוח שטות הוא תוקף החמדה בתענוגים גשמיים וכו'". (11) חולשא דנשמתא.

מחדשי' (לא למטה למע' — ב' מקומות נפרדים, כ"א במקום א', ואיפוא) דאוא"ס (ולא אין תחלה²) ב' מדר' למולמ"ט.

לכאורה איך שייך שם? אלא כדפי' אדה"ז דהפי' אור שהוא עצמו א"ס אמיתי, אבל בכ"ז נק' אור — סו"ס תרכ"ז (תכא).

ולמרות שבמקום א' — (1 הפרש 2) גדול ביניהם (משא"כ כמו שהם ביכולת, שאאפ"ל זה, כיון דהיינו הך ביכולת)³.

סתימא דכל סתימין — תו"ח נח (סו, א) דקאי על אנת הוא חד או למטה (סט, ג)⁴.

מקיף דאו"י ואו"ח. אינו בגדר גילוי, ובכ"ז פועל, וכהצ"צ דרמ"צ (פה, ב), לקו"ת (צט, ג) בעבודה — "נעשה", שאינו גילוי. ובבי' יותר — מים רבים פ"ר⁵.

הבעש"ט — כש"ט (י, ד) לשנות כסות — סיפורים גשמיים, אינו ניכר כלל. ובזה מתורץ רמזי תורה (שמות מא, ב) — דלכאורה למה צריך עשי⁶.

או הה"מ (ח, א-ב)⁷

בנמשל לא נזכר חידות, כי זהו סותר, לא רק מעלים⁸.

גם במשפיע — הנעלם מכל רעיון — והוא כחתן (18) כי נמ"ר⁹ בתענוג בלי תנועה¹⁰.

אוצר — אוה"ת עקב תקז' — שמתעכב ע"ע, בתחלת¹¹ ההמשך סי"א דור אחר דור¹².

(1) מחדש כו': נעתק מגוכתי"ק — ראשי פרקים למאמר דלקמן. (2) ראה ד"ה ויולך דש"פ בשלח ס"א (לקמן ע' כב). (3) ע"כ תוכן ס"ב דהמאמר (לקמן ע' י ואילך). (4) ס"ג (לקמן ע' יב). (5) ס"ד (לקמן ע' יג ואילך). (6) ס"ו (לקמן ע' יז). (7) כ"ק אדמו"ר שליט"א העביר קולמוס על זה, ולא נזכר במאמר. (8) נתבאר בד"ה ויולך דש"פ בשלח ס"ו (לקמן ע' כח). (9) = נעלם מכל רעיון. (10) ס"ז (לקמן ס"ע יח ואילך). (11) כ"ק אדמו"ר שליט"א העביר קולמוס על תיבה זו. (12) ס"ח (לקמן ע' כ).

והפקידים, ולכן נאמר ויאמר ה' אל משה דוקא, דההמשכה היא ע"י משה דוקא, פקידי החיל.

והנה אילו זכו היתה הגאולה אז באופן דגאולה שאין אחרי גלות⁴⁹, וכמ"ש⁵⁰ בקרי"ס תביאמו ותטעמו בהר נחלתך גו' ה' ימלוך לעולם ועד, גאולה נצחית שאין אחרי גלות⁵¹, שאז ה' כיבוש שלם ושלימות נצחון המלחמה. אלא שאח"כ מפני איזו סיבה שתהי' [ובעיקר מפני שנורא עלילה על בני אדם⁵²] נתעכב הדבר עוד זמן רב, ועכשיו הדבר תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות⁵³, בתוככי מעשינו ועבודתינו במשך כל שית אלפי שנין דהוה עלמא⁵⁴. והעבודה היא שיהי' דבר אל בני"י ויסעו, כפי שנמסר ע"י משה רבינו עצמו, שאמר לו הקב"ה דבר אל בני"י ויסעו, שזהו ענין נצחי השייך גם עתה, שהרי התורה היא נצחית⁵⁵ בכלל, ובפרט כל מעשה משה הם נצחיים⁵⁶, ובפרט הדיבור וההוראות והעמל⁵⁷ דמשה שהם נצחיים, ובמיוחד ההוראה שמסר משה מהקב"ה בתור ממוצע המחבר⁵⁸ (כמאמר⁵⁹ אנכי עומד בין ה' וביניכם), שיהי' דבר אל בני"י ויסעו, שמזה באים לקרי"ס, דקרי"ס מביאה את הגילוי דתורתו של משיח⁶⁰, שיהי' הלימוד בבחי' ראיי⁶¹, עד שיהי' ולא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי גו'⁶², במהרה בימינו ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

בס"ד. יו"ד שבט, ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה². ומביא בעל ההילולא בהמשך המאמרים ליום ההילולא³, מ"ש במדרש⁴ לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שאח"כ הנה ע"י חטא עץ הדעת והחטאים שלאח"ז סילקו את השכינה מהארץ לרקיע הא' ואח"כ לרקיע הב' עד לרקיע השביעי. ואח"כ התחילה עבודתו של אברהם שהוריד את השכינה מרקיע הו' לו', עד שבא משה שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁵, שהוריד את השכינה והחזירה לארץ, לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה. וזוהי עבודתם של בני"י, עמך כולם צדיקים⁶, כמ"ש⁷ צדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עלי', היינו, שצדיקים ירשו ארץ לפי שהם משכינים וממשיכים⁸ בחי' עד⁹, מרום וקדוש¹⁰, שיהי' בגילוי למטה, היינו, להיות לו ית' דירה בתחתונים. וזהו גם שמיד לאחר מתן תורה נאמר ע"י משה הציווי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם¹¹, היינו, שתהי' השראת שכינתו ית' בתוכם, בתוך כל אחד ואחד¹², ע"י השראת השכינה במשכן, שהוא המקדש (דאשכחן מקדש דאיברי משכן ומשכן דאיברי מקדש¹³). וכפי שמבאר בהמשך המאמר¹⁴, שזהו שמהעבודות העיקריות במשכן הו"ע עבודת הקרבנות, דענין הקרבנות, מלשון קירוב, הוא קירוב כל הכחות¹⁵,

(* בהמאמר ניתוספו כמה הערות ומראה-מקומות (הערות א"י) — ע"פ רשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א בכתי"ק.
1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק טז מד"ה באתי לגני ה'שי"ת (סה"מ ה'שי"ת ע' 151 ואילך. ולעיל ע' ד ואילך).
2) שה"ש ה, א.
3) ד"ה באתי לגני ה'שי"ת פ"א (סה"מ שם ע' 111).
4) שהש"ר עה"פ.
5) ויק"ר פכ"ט, יא.
6) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.
7) תהלים לז, כט. שהש"ר שם. ב"ר פי"ט, ז. במדב"ר פי"ג, ב.
8) ראה מהר"ו לב"ר שם. מתנות כהונה ומהר"ו לבמד"ר שם.
9) ראה ד"ה ראה ד"ה באתי לגני תשי"א פ"ד (תו"מ סה"מ שבט ע' רסו). ושי"נ.
10) נוסח התפלה דשבת ויר"ט. ובשהש"ר שם: שוכן עד וקדוש שמו (ישע"י נז, טו).
11) תרומה כה, ח.
12) הובא בשם רז"ל בלקו"ת נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פטוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם. של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב.
13) עירובין ב, סע"א.
14) פ"ב (סה"מ שם ס"ע 112 ואילך).
15) ראה ספר הבהיר סימן מו (קט). הובא ברקאנטי בראשית ד, ג. תצוה כט, יח. בחז"י ויקרא א, ט. ועוד.

49) ראה זח"ג רכא, א.
50) פרשתנו טו, יד-יח.
51) ראה מכילתא פרשתנו טו, א. תור"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב. וראה פרש"י טו, יז.
52) תהלים טו, ה. וראה תנחומא וישב ד. תו"ח תולדות ד"ה ויתן לך פ"י ואילך. לקו"ש ח"ח ע' 395. ד"ה באתי לגני תשל"א פ"ה (תו"מ סה"מ שבט ע' שנה). ועוד.
53) ראה תניא רפל"ז.
54) ראה ר"ה לא, א.
55) תניא רפי"ז.
56) סוטה ט, א.
57) ראה תניא אגה"ק סכ"ח.
58) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קצד. תרע"ח ע' שנג. ספר השיחות תורת שלום ע' 158. לקו"ש ח"ט ע' 10 ואילך. ושי"נ. תורת שלום ע' 158.
59) ואתחנן ה, ה.
60) ראה לקו"ת צו טז, ד ואילך. שער האמונה פני"ב ואילך. ובכ"מ.
61) ראה לקו"ת שם יז, א. שער האמונה שם פנ"ו ואילך. ובכ"מ.
62) ירמי' לא, לג.

דהנה³⁷ ענין אב ובן בכלל הוא ענין של השתלשלות³⁸ (שמהאב משתלשל הבן), ולכן האב הוא למעלה מהבן ולפני הבן. אמנם שם מבאר³⁹, שבמשל הנה הבן חקוק במחשבת האב גם כשהבן עבר מכנגד פניו, אבל אצל השי"ת שייך זה לומר אף קודם שנבראו ישראל (ש)הי' נחקק צורתם במחשבה. והיינו, שהבן נמצא בעצם האב, לפני לידת הבן, ולפני העיבור, ואפילו לפני איך שהבן נמצא (צורתו) בטיפת האב⁴⁰, אלא בעצם האב. ונמצא, שהבן והאב הם בדרגא אחת. דזהו ענין אריך אנפין, שבחי' אנפין (סדר ההשתלשלות, אב ובן) הוא באופן דאריך. וזהו ענינו של הה"מ. וב' ענינים אלו דעתיק ואריך, הבעש"ט והה"מ, הם ספירה אחת (ספירת הכתר) ונקודה אחת, היינו בחי' נקודה דכתר שלמעלה מנקודה דחכמה (כמבואר בכ"מ).

(ה) **והנה** אח"כ נתבאר ענין זה באופן דחב"ד במאמרי אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצ"צ ואדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר בטר רישא גופא אזיל⁴¹ והנשיא הוא הכל⁴², כמשנת"ל בארוכה⁴³. והיינו, דעניני הבעש"ט והרב המגיד, עתיק יומין ואריך אנפין, נמסרו לכל אחד ואחד ע"י רבותינו נשיאינו.

וולהעיר מהמוזכר לעיל⁴⁴ שענין עתיק ואריך הובא (בזהר⁴⁵, בספרי המקובלים שלאח"ז, ובכתבי האריז"ל, בעץ חיים⁴⁶ ושמונה שערים⁴⁷ וכו'). ויש לומר בזה, דאף שזה הי' עוד לפני כתיבת תורות הבעש"ט וכו', מ"מ, דוקא בספרים אלו נמשך זה בספירות פרטיות כו'⁴⁸.

(ו) **וזהו** ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני' ויסעו, שהמשכת בחי' עתיקא קדישא, כמאמר בעתיקא תליא מילתא, הכולל עתיק ואריך, ואו"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, הוא בשביל נצחון המלחמה דבני', דבר אל בני' ויסעו. אך אוצר זה נותנים ע"י השרים

כשם שהקרובן עולה למעלה עד רזא דא"ס¹⁶. ועוד זאת¹⁷, שהמשכן נעשה מעצי שטים שמהם נעשו הקרשים, כמ"ש¹⁸ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, וענינו בעבודת האדם, ששטים הו"ע שטות דלעו"ז, דהיינו כללות עניני העולם שאינו עולם האמת אלא עלמא דשקרא, והעבודה היא לעשות מהשטות דלעו"ז ושקר העולם — קרש של עצי שטים עומדים, בדוגמת העמוד שמחבר רצפת הקרקע עם גובה הגג להיות כאחד ממש¹⁹. וכיון שעבודה זו נעשית ע"י בני', ועמך כולם צדיקים (כנ"ל), לכך²⁰ נקראים בני' בשם צבאות הוי"ו²¹, דצבא יש בו ג' פירושים, לשון חיל, דהיינו, אנשי חיל (כפשוטו), לשון זמן מוגבל, כמ"ש²² הלא צבא לאנוש עלי ארץ, ולשון צביון, כמו בצביונם נבראו²³, שהו"ע היופי, ע"י ההתכללות מכל הגוונים, והיינו, שהאופן שבו ממלאים בני' את העבודה של צבאות הוי' שזוהי המלחמה להפוך את שקר העולם לקרש המשכן, ולעשות מהעולם דירה לו ית', ושכנתי בתוכם, הרי זה ע"י עבודתם בזמן ומקום, ובאופן של התכללות כו'.

וממשיך בסעיפים שלאח"ז²⁴, שכדי שבני' יוכלו לנהל את המלחמה באופן של נצחון, הנה על זה נותנים להם את אוצרות המלך. ומקדים לבאר, שעיקר ענין הנצחון הוא בגדול דוקא, וכל מי שגדול יותר, יש אצלו מדת הנצחון יותר, ועד שהמלך שהוא הגדול שבעם, משכמו ומעלה גבוה מכל העם²⁵, הנה אצלו מדת הנצחון היא ביותר. ומבאר, שיש שני אופני מלחמה, יש מלחמה שענינה הוא לשלול שלל ולבוז בז, אבל עיקר ענין המלחמה הוא לנצח את המנגד. ומהחילוקים שביניהם, שבמלחמה שהיא לשלול שלל ולבוז בז, אזי שייך ענין של חשבון כמה יכולים להשקיע במלחמה באופן שיהי' הדבר כדאי לפי ערך השלל והביזה. אבל כאשר המלחמה היא בשביל לנצח את המנגד, אזי מבזבז המלך את כל האוצרות, הן האוצרות שקיבץ בעצמו, והן האוצרות שקיבצו אבותיו במשך השנים דור אחר דור, אשר לולי ענין הנצחון הרי

(16) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב. —
 (17) ראה שם פ"ג ואילך (סה"מ שם ע'
 114 ואילך).
 (18) תרומה כו, טו.
 (19) ראה שם פ"ט (סה"מ שם ס"ע 123
 ואילך).
 (20) ראה שם פ"י (סה"מ שם ע' 125).
 (21) בא יב, מא.
 (22) איוב ז, א.
 (23) ר"ה יא, א.
 (24) פ"א (סה"מ שם ע' 131 ואילך).
 (25) שמואל"א ט, ב. ונתבאר באוה"ת
 וירא ח"ד תשסד, ב. שה"ש ח"ב ע' תיד
 ואילך.

(37) ראה גם ספר הערכים-חב"ד כרך א
 ערך אב (אבא). וש"נ.
 (38) ראה גם שיחת יג תשרי תשד"מ ס"כ
 (התוועדות שם ס"ע 158 ואילך).
 (39) או"ת ב, ג.
 (40) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע'
 ער. ביאורו"ז בלק קג, ב. ובכ"מ.
 (41) עירובין מא, א.
 (42) פרש"י חוקת כא, כא.
 (43) בד"ה באתי לגני דיו"ד שבט.
 (44) ד"ה באתי לגני פ"ג (לעיל ס"ע 32).
 (45) ראה זח"ג קכח, ב.
 (46) שער יב ושער יג. ובכ"מ.
 (47) שער ההקדמות דרוש בביאור עתיק
 יומין. דרוש בתיקון א"א.
 (48) קטע זה אינו ברור (המו"ק)

ית'²⁹. כי אינם יודעים כלל ממציאיות של מדותיו, ואין כוונתם אלא אליו ית'. וכמאמר³⁰ אני מתפלל לדעת זה התינוק. ויתר על כן, שאין זה אפילו דעת התינוק, כי אין שייך בזה ענין של דעת כלל, שאינו יודע ממציאיות הספירות, אלא רק אליו ולא למדותיו. והיינו שאותה הבחי' שהיתה אצל הבעש"ט בהיותו במקומו, הנה אותה בחינה המשיך גם בעיירות ישראל כו'. ועד"ז הוא גם בהנהגת הרב המגיד, שהיתה באופן כזה שהי' אומר תורות לתלמידיו וכו', אלא שתורות אלו גופא נאמרו באופן דנקודות, לא באופן דחכמה בינה ודעת ויתפרנסון מיני³¹, אלא באופן דנקודות. והוא ענין אריך אנפין, היינו שכבר שייך לבחי' אנפין (יומין), שהוא בבחי' שרש לאנפין, אלא שהוא בבחי' אריך (שרש בלבד). שזהו בחי' אוא"ס למטה עד אין תכלית, ובאופן כזה הי' אומר תורה לתלמידיו, היינו שהמשיך בחי' אוא"ס למטה עד אין תכלית.

ד) **ועפ"ז** יש לבאר גם ב' תורות עיקריות שאמרו הבעש"ט והרב המגיד, ששתי תורות אלו מתאימות להמשכות שהמשיכו (כנ"ל). דהנה אחת התורות שמביאים בתורת החסידות³² בשם הבעש"ט [דיש לומר, דמה שמביאים ענין זה בשם הבעש"ט הוא לפי שזהו מהענינים העיקריים דהבעש"ט], הוא מאמר הבעש"ט דהעצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו, שזה מורה שהוא נעתק ונבדל לגמרי מגדר מקצתו וכולו. ואעפ"כ אומר הבעש"ט על בחינה זו הלשון תפיסא, העצם כשאתה תופס כו' אתה תופס בכולו. דהנה בתקו"ז³³ איתא, לית מחשבה תפיסא ב', ומבואר בכ"מ³⁴ שהכוונה בזה היא גם לבחי' מחשבה עילאה דא"ק, ואעפ"כ אומר הבעש"ט ע"ז הלשון תופס. דזהו מה שהמשיך בחי' אוא"ס למעלה עד אין קץ. ועד"ז הוא בנוגע להרב המגיד, דהנה ידוע ששני ספריו של הרב המגיד (שנכתבו ע"י תלמידיו, ועד שכנראה ראה הרב המגיד בעצמו את הרשימות של תורתו³⁵) מתחילים³⁶ בתורה שתוכנה הוא אשר היחס דבנ"י והקב"ה הוא כמשל האב והבן.

(29) ראה אגרות יקודש אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' קמד ואילך. הועתק ב"היום יום" יא תשרי. וראה גם ד"ה באתי לגני תשכ"א.
(30) שו"ת הריב"ש סקנ"ז. הובא בסהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ח.
(31) לשון התקו"ז ת"ו בסופו. וראה הקדמת מקדש מלך לזהר. כסא מלך לתקו"ז שם.
(32) המשך תרס"ו ע' תקכב. המשך תער"ב ח"א ע' תטו. תקנג. ח"ב ע' אפא. ובכ"מ.
(33) בהקדמה (ז, א). וראה תניא ספ"ד.
(34) ראה תו"ח תולדות קמב, ב. סה"מ תש"ט ס"ע 82 ואילך. שם ע' 109. ובכ"מ.
(35) ראה גם שיחת ליל ב' דחה"ס תשד"מ ס"ה (התוועדות תשד"מ ח"א ע' 195).
(36) לקו"א ס"א (ה, א). אר"ת א, א.

(26) פ"ב (סה"מ שם ע' 132).
(27) ראה תקו"ז סוף תיקון נו. זהר חדש (ואילך).
(28) פ"ג ואילך (סה"מ שם ע' 133).
(29) פט"ו (סה"מ שם ע' 136 ואילך).
(30) פט"ז (סה"מ שם ע' 151).

לא זו בלבד שאין משתמשים בהם, אלא עוד זאת, שאפילו לא מראים אותם, ואעפ"כ, בשביל ענין הנצחון פותח המלך את אוצרותיו, ויתירה מזה, שמבזבז אוצרותיו, כדי שאנשי הצבא יפעלו את נצחון המלחמה. וכפי שמבאר שאע"פ שנתנית האוצרות היא ע"י שרי הפקידים שהם פקידי החיל, הרי הכוונה בזה שהאוצרות יגיעו לאנשי החיל, אנשי הצבא, שהם דוקא עושים את הנצחון במלחמתו של המלך.

ולהבין ענין האוצר למעלה, מקדים לבאר²⁶ מאמר התיקוני זהר²⁷ אור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית. ומבאר תחילה²⁸ הענין דלמטה עד אין תכלית, דקאי על הגילוי וההתפשטות עד למטה מטה במדריגות היותר אחרונות והיותר תחתונות, ואח"כ²⁹ מבאר הענין דלמעלה עד אין קץ, שהו"ע העלם האור בהעלם אחר העלם ובעילוי אחר עילוי כו'. והיינו, דכיון שענינו של האוצר שהוא ספון וטמון (כמוס וחתום מעין כל רואה), הנה כדי לידע ולהבין בעומק יותר היוקר של הענין הכמוס, צריך לבאר תחילה היוקר של הענין הגלוי, ולכן מבאר תחילה הענין דלמטה עד אין תכלית, שהו"ע ההתפשטות והגילוי, ואח"כ מבאר את הענין דלמעלה עד אין קץ, שהו"ע התעלמות האור וההתכללות בעצמותו ית'.

ב) **וממשיך** בהמאמר³⁰: "והנה ב' ענינים אלו דאור אין סוף למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, הן ב' מדריגות באוא"ס ב"ה, ויש הפרש גדול ביניהם". והענין בזה, דהנה, עד עתה נתבאר הפירוש דאוא"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית כפי שהוא כפשוטו (היינו דרך הפשט בנסתר דתורה), שאוא"ס עולה למעלה מעלה ונמשך למטה מטה, שהעלי' למעלה וההמשכה למטה הם בב' מקומות נפרדים, ועתה מוסיף ומחדש, שב' הענינים דלמעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית ישנם גם במקום אחד — באור אין סוף כפי שהוא בעצמו, ובאוא"ס עצמו הם ב' מדריגות, ולא עוד אלא שיש הפרש גדול ביניהם. ומזה מובן, שאין הכוונה לענין היכולת, שביכולתו לירד ולהתגלות וביכולתו שלא לירד ולא להתגלות, כי, ענין היכולת הו"ע אחד שיש בו ב' תנועות, אבל אי אפשר לומר שהם ב'

מדריגות. ואפילו אם נדחוק לומר שב' מדריגות היינו ב' תנועות, מ"מ, אי אפשר לומר שיש הפרש גדול ביניהם, שהרי אמיתית היכולת היא באופן שיכול כך ויכול באופן הפכי בשוה, ללא הפרש כלל. ועכצ"ל, שמדובר במדריגה שלמטה מענין היכולת³¹.

אמנם לכאורה אינו מובן, איך שייך לומר מעלה מעלה כו' ולמטה מטה כו' באור אין סוף. דהנה, בפירושו אור אין סוף מבאר רבינו הזקן בכ"מ³² שאין זה אור שנמשך מאין סוף, כי אם, אור שהוא עצמו אין סוף, היינו, אין סוף האמיתי, שאין לו תחילה ואין לו סוף וכו'³³, וא"כ, לא שייך בו חילוקי דרגות דמעלה ומטה. ויובן ע"פ ביאור רבינו הזקן בד"ה להבין ענין אור א"ס³⁴ ושלאחריו³⁵, שאור א"ס נקרא השפעת הכח והחיות ממנו ית', שיכול הכח הזה להחיות עולמות אין קץ, וע"כ נקרא אין סוף, ונקרא אור ולא שפע, לפי שאין במהותו ועצמותו ית' שום שינוי והתפעלות מהמשכת ההארה להחיות את כל העולמות, כמשל אור השמש, וכן כשהנשמה מתלבשת בהגוף ממילא הגוף נעשה חי, ואינה צריכה להתעסק להחיות את הגוף ע"ד שפע, ולכן זהו ג"כ משל לאור והארה. וממשיך, שמבחי' האור א"ס הי' יכול להתהוות עולמות אין קץ, וגם הי' יכול ליאצל ולהמשיך רבוא רבבות ספירות עד אין קץ (עכ"ל). והענין בזה, דהנה, מה שנקרא בשם אור, הרי זה להורות שאינו המאור, כי אם אור, שענינו הוא — כשמו — הארה בלבד. ולכן, מצד ענין המאור (ששם הוא אמיתית ענין היכולת) לא שייך לומר למעלה מעלה ולמטה מטה, והיינו, שהוא רק נושא ענינים אלו, אבל לא שייך לומר שישנם ב' מדריגות, ועאכו"כ שלא שייך לומר שיש הפרש גדול ביניהם. אבל מצד ענין האור, הרי עם היותו אור אין סוף, וכנ"ל שמבחי' האור א"ס הי' יכול להתהוות עולמות אין קץ, ולמעלה יותר, ספירות עד אין קץ, מ"מ, להיותו הארה וגילוי (ועכ"פ שורש ומקור להארה וגילוי) בלבד,

(א) תרכ"ז ע' תכא (בהוצאת תש"ס — ע' תנב)³⁴.

ענין מהות אוא"ס במאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' שלג ואילך.
 (35) ד"ה להבין ענין שאור א"ס ב"ה הוא למעלה עד אין קץ כו' (תרכ"ז שם ע' תכד (בהוצאה הנ"ל — ע' תנו)). והוא תוס' הגהות וכו' לד"ה להבין ענין אוא"ס במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' שע ואילך.

(31) לשלימות הענין — ראה ד"ה ויולך דש"פ בשלח ס"א-ב (לקמן ע' כג ואילך).
 (32) ראה לקו"ת פקודי ז, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' כב ואילך; ענינים ע' נב ואילך.
 (33) ראה המשך תרס"ו ע' קסד-ט.
 (34) והוא תוס' הגהות וכו' לד"ה להבין

דאור ישר הוא מקיף הקרוב, ומקיף דאור חוזר הוא מקיף הרחוק. ונתבאר לעיל (שם), דב' ענינים אלו הם ב' בחי' שבכתר, וכנודע שבספירת הכתר יש ב' דרגות, בחי' אריך אנפין, שהוא בערך האנפין (ויומין) ורק שהוא בבחי' אריך אנפין, שזהו בחי' מקיף הקרוב, ובחי' עתיק יומין, שנעתק ונבדל לגמרי מגדר יומין, שזהו בחי' מקיף הרחוק.

(ג) **והנה** בענין המשכת האוצר שלמעלה, מבואר בהמאמר שם²², דהסדר בזה הוא שנותנים את האוצרות ע"י שרים ופקידים שהם פקידי החיל, והכוונה בזה הם דוקא אנשי החיל שהם דוקא עושים את הנצחון. ועד"ז יובן בענין המשכת האוצר שלמעלה, בחי' אור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, שמוסרים אוצר זה ע"י השרים ופקידי החיל שהם רבותינו נשיאינו, לכאו"א מישראל, בשביל נצחון המלחמה. וי"ל שזהו גם הביאור במ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו²³, שהבעש"ט והרב המגיד הם הב' דרגות שבכתר, הבעש"ט הוא בחי' עתיק יומין, למעלה עד אין קץ, והרב המגיד הוא בחי' אריך אנפין, למטה עד אין תכלית.

וביאור הענין הוא, דהנה ידוע שהבעש"ט הי' בבחי' כזו שהי' נעתק ומובדל לגמרי מעניני יומין. ועד שהנהגתו היתה א' בעל-שם'סקע הנהגה²⁴, שלא התחשב כלל בגדרי העולם, בחי' אוא"ס למעלה עד אין קץ. אבל ביחד עם זה המשיך ענין זה בכל ישראל, וכידוע²⁵ שהנהגתו היתה באופן שהי' מהלך בעיירות ישראל, ומגלה בבני ישראל את האוצר הטמון בהם, עי"ז שהי' שואל את האנשים פשוטים שבישראל שיענו לו ברוך השם, געלויבט דער אויבערשטער. דבאמרם זה הכוונה בזה היא לעצמותו ית'. וכמבואר בתו"א²⁶ ובכ"מ בארוכה²⁷, שמכיון שאנשים פשוטים אינם יודעים משום תוארים ומדות עליונות וכו', וגם אינם יודעים את הבחי' שעלי' קאי הענין דברוך השם או געלויבט דער אויבערשטער (הגם ש"אויבערשטער" וגם "השם" הם תוארים), הנה כשאומרים זה כוונתם היא אליו ולא למדותיו²⁸, עצומ"ה

(22) ע' קפה. המשך ההילולא ספ"א.
 (23) ספר השיחות תרצ"ו ע' 141. תרצ"ז ע' 215. תרצ"ט ע' 322. תש"ב ריש ע' 19. תש"ה ע' 60.
 (24) ראה גם לקו"ש ח"ח ס"ע 37.
 (25) סה"מ תרפ"ט ע' 20. וש"נ.
 (26) ראה תו"א וירא יד, ב.
 (27) ראה מאמרי אדה"ז ענינים ע' סח. ע' סה"מ תרפ"ט ע' 20. וש"נ.
 (28) ספרי — הובא בפרדס שע"ר לב (שער הכוונה) רפ"ב. וראה "היום יום" יא תשרי.

שייך לומר שם מעלה מעלה ומטה מטה, ובאופן שהם ב' מדריגות, ועד שיש ביניהם (לא רק הפרש סתם, אלא) הפרש גדול.

ג) **ומבאר** בהמאמר, "דמה שאוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ, הוא אור הנעלם והסתום שאינו בגדר גילוי והמשכה, ולעולם לא יבוא בגדר גילוי לעולמות, וכמאמר³⁶ אנת הוא עילאה על כל עילאין סתימא על כל סתימין, שהוא סתום בעצם. ומה שאור אין סוף למטה מטה עד אין תכלית, הוא בגדר גילוי עכ"פ והוא השייך אל העולמות, ובכללותו הוא בחינת גילוי בעצמותו, פי' דבעצמותו גופא הוא בבחינת גילוי בעצמו כביכול [שהרי לא מדובר כאן אודות הגילוי וההתפשטות בעולמות עד לעולם התחתון שאין למטה הימנו, ובזה גופא כפי שנמשך למטה מטה להחיות את הרשעים כו', כמשנ"ת בפרקים שלפנ"ז, כי אם, כפי שהענין הוא באוא"ס עצמו], משא"כ מה שלמעלה מעלה עד אין קץ הוא שגם בעצמותו אינו בבחי' גילוי אלא שהוא סתום ונעלם".

והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי בתורת חיים בפירושו המאמר אנת הוא עילאה על כל עילאין סתימא על כל סתימין, שיש בזה ב' פירושים. פי' הא', שאנת הוא עילאה כו' קאי על אותה הדרגא שעלי' נאמר לפנ"ז אנת הוא חד ולא בחושבן, שדרגא זו יש בה ענין נוסף, אנת הוא עילאה על כל עילאין סתימא על כל סתימין. ומובן, שלפירוש זה הרי בודאי שאנת הוא סתימא על כל סתימין היינו שהוא סתום בעצם (למעלה מכל הסתימין שהסתמות שלהם היא רק בערך להדרגות שלמטה מהם, ולא באופן שסתום בעצם), שהרי על דרגא זו נאמר אנת הוא חד ולא בחושבן, שאינו אפילו בחשבון עשר ספירות הגנוזות³⁷ (כפי שמפרט בהמשך המאמר אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא אנת הוא מבין ולא בבניה ידיעא, דקאי על עשר ספירות הגנוזות), שהם בחשבון של עשר דוקא, עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר³⁷. ופי' הב', שלאחרי הדרגא דאנת הוא חד ולא בחושבן (דקאי על עצמות הא"ס ממש, בחי' המאור), חשיב דרגא נוספת שלמטה מזה, אנת הוא עילאה על כל עילאין סתימא על כל סתימין. וגם לפירוש זה, הנה מ"ש כל

ומבאר בזה במאמר הנ"ל¹⁴ [ובהמשך ההילולא¹⁵], דעבודת ישראל בכלל היא עבודת המלחמה להלחם מלחמת ה'. ובשביל נצחון מלחמה זו פותח להם הקב"ה האוצר שלמעלה. וכמו שהוא במלך בו"ד, שבשביל ניצוח המנגד הרי הוא מבזבז אוצרותיו, עד לאוצרות דהון יקר הנאסף ונקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור ע"י אבותיו המלכים, ואשר מעולם לא השתמש מזה לשום דבר, הנה עד"ז הוא במלך שלמעלה (שהמלך שלמטה דומה לו, שהרי כל אחד מישראל נקרא אדם ע"ש אדמה¹⁵ לעליון¹⁶), שבשביל ניצוח המלחמה ה"ה פותח האוצרות שלמעלה, ובאופן של בזבוז. דהנה במלחמה הרי יש ב' ענינים, הא' לשלול שלל ולבוז בז, והב' ענין המלחמה להוציא נצחוננו. דענין לשלול שלל ולבוז בז הרי הוא ענין שבערך (ובחשבון) אל האוצרות שאצר המלך ואבותיו וכו', ולכן (מכיון שהשלל וכו' אינו חשוב כמו האוצרות בשביל מלחמה זו) אין המלך מבזבז האוצרות, משא"כ במלחמה שבשביל ניצוח המנגד (שהוא עיקר ואמיתית ענין המלחמה), להוציא נצחוננו שיהי' כחפצו ורצונו, שענין זה נוגע בעצם הנפש, עד שגם חייו משליך המלך מנגד¹⁷, וכמ"ש¹⁸ וגם נצח ישראל לא ישקר גו', הרי ענין זה הוא שלא בערך כלל לגבי האוצרות שאצר המלך, ולכן המלך מבזבז האוצרות וכו' בשביל נצחון המלחמה, ועוד יותר שגם חייו משליך המלך מנגד וכו'.

ב) **והנה** להבין ענין האוצר למעלה, מבאר בהמאמר¹⁹, דזהו מה דאי' בתקו"ז²⁰ אור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית. ומבאר בזה בפרק טז, שהן ב' מדריגות באוא"ס ב"ה. ונת"ל²¹ החידוש בזה, שגם באותו אור עצמו יש ב' מדריגות, מה שאור זה הוא למעלה מעלה עד אין קץ, שעולה למעלה מעלה בעילוי אחר עילוי והעלם אחר העלם עד אין קץ, ואותו אור הוא למטה עד אין תכלית, שנמשך ביותר גילוי עד אין שיעור. ומצד העצם ב' קוים אלו הם בשוה. וממשיך בהמאמר, דב' ענינים אלו (מה שאוא"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית) הם ב' בחי' מקיף, מקיף דאור ישר ומקיף דאור חוזר, דמקיף

(19) שם ע' קפה ואילך. המשך ההילולא פי"ב ואילך.
(20) ראה תקו"ז סוף תיקון נו. זהר חדש יתרו לד, ג.
(21) בד"ה באתי לגני דיו"ד שבט פ"ג ואילך (לעיל ע' לב ואילך).

(14) סה"מ שם ע' קפד ואילך.
(15) לשון הכתוב – ישע"י יד.
(16) ספר עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"ב פל"ג. של"ה ג, א, כ, ב. ועוד.
(17) סה"מ הנ"ל ע' קפה. המשך ההילולא שם.
(18) שמואל א טו, כט.

(37) ספר יצירה פ"א מ"ד.

(36) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

סתימין הרי זה כולל את כל הענינים שהם בבחי' סתימין, דהיינו גם עשר ספירות הגנוזות (ולאח"ז אומר לית מחשבה תפיסא בך כלל, דקאי על מחשבה הקדומה דא"ק³⁸). וא"כ, גם לפירוש זה הרי אתה הוא סתימא דכל סתימין היינו שהוא סתום בעצם. וזהו שמבאר בהמשך ההילולא, שהענין דלמעלה מעלה עד אין קץ (שזהו"ע אתה הוא עילאה על כל עילאין סתימא על כל סתימין) הוא אור הנעלם והסתום שאינו בגדר גילוי, ולעולם לא יבוא בגדר גילוי לעולמות (והיינו שהוא סתום לא רק לגבי המקבל, אלא שהוא סתום בעצם), היינו שגם בעצמותו אינו בבחי' גילוי אלא הוא סתום ונעלם.

ד) **וממשיך** לבאר, שב' ענינים אלו, מה שאו"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, הם ב' בחי' מקיף, מקיף דאור ישר ומקיף דאור חוזר, דמקיף דאור ישר הוא מקיף הקרוב, והוא בגדר גילוי עכ"פ, ומקיף דאור חוזר הוא מקיף הרחוק, ואינו בגדר גילוי כלל. ומבאר ענין זה ע"פ משל מרב שמשפיע שכל לתלמידו, ששכל הרב הוא שלא בערך לשכל התלמיד, ומ"מ, מצמצם הרב את שכלו באופן שהתלמיד יוכל לקבל את השכל, וכאשר משפיע ולומד עמו את השכל, הנה ישנו חלק השכל והסברא שמתיישב בכלי המקבל בכי טוב, היינו, שהתלמיד תופס את המושכל באופן שנעשה יחוד ביניהם (כמבואר בפרטיות בתניא פרק ה'), אמנם, כיון שהוא רק תלמיד שלומד מן הרב, אזי נשאר חלק מן השכל שהוא בבחינת מקיף על שכלו בלבד. ואעפ"כ, הרי זה מקיף הקרוב, היינו, שענין זה שייך אליו ובקירוב אליו. וכדמוכח ממארוז"ל³⁹ עד ארבעין שנין לא קאים איניש אדעת' דרבי', וכיון שענין זה שלאחרי ארבעין שנין יבוא התלמיד על עומק החכמה אינו באופן שלומד ענין זה מהרב עוד הפעם, כי אם, שע"י הלימוד שלמד לפני ארבעין שנין, מבין עתה את עומק הענין שעד עתה לא עמד עליו, הרי מובן, שגם בתחילה ה"י הדבר בערכו, אלא שה"י באופן מקיף. אמנם, כיון שהרב הוא שלא בערך אל התלמיד, נשארים אצל הרב ענינים כאלו שגם לאחרי ארבעין שנין לא קאים איניש אדעת' דרבי', והם בבחי' מקיף הרחוק. והיינו, שאין הכוונה לענינים שאין להם שייכות להתלמיד כלל, שאז אי אפשר לומר שהם בבחי' מקיף על התלמיד, אפילו לא מקיף

בס"ד. ש"פ בשלח, ט"ו בשבט, ה'תשמ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

ויאמר' ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו. וידוע מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא על פסוק זה מש"פ בשלח תרפ"ג⁴⁰ [והוא המשך למאמר דש"פ בא, יו"ד שבט תרפ"ג], שהוא (רובו ככולו) המאמר שהוציא בעל ההילולא ליום ההילולא שלו⁴¹, דכל המאמר שהוציא בעל ההילולא בקונטרס הראשון לש"פ בא, יו"ד שבט תש"י, הוא המאמר דש"פ בא תרפ"ג, ומאמר זה (דש"פ בשלח תרפ"ג) הוא (רובו) המשך להמאמר דש"פ בא, המשך מאמרי ההילולא⁴², שמביא שם מה דאיתא במכילתא⁴³ ובירושלמי⁴⁴ שהיו ד' כתות בישראל בעמדם על הים, שד' כתות אלו הם ד' דיעות מחולקות מצד ד' עבודות מחולקות, ולכן יש להם ד' מענות, והמענה לב' הכתות האחרונות הוא במה שאמר משה הוי' ילחם לכם ואתם תחרישון⁴⁵ [והוא סיום השיעור דיום ב' דפרשת בשלח, שבו חל יום ההילולא יו"ד שבט לפי קביעות שנה זון], ואיתא בזהר⁴⁶ לא תתערון מידי, ובזהר במקומי⁴⁷, אחר שמפרט כללות הענין, מסיים, מה תצעק אלי, הא כולא בעתיקא תליא מילתא. ובבחי⁴⁸ איתא, דפירוש תיבת אלי ע"ד הפשוט הוא שאין הדבר תלוי בי אלא בישראל, דבר אל בניי ויסעו. ומזה מובן, דהגם שענין זה בעתיקא תליא מילתא, ואתם תחרישון, מ"מ ענין זה גופא נמשך ע"י עבודת ישראל, דבר אל בני ישראל ויסעו. ונקודת הענין בזה (כמבואר בהמאמר שם⁴⁹), דמה שנמשך עתיקא, בחי' הכתר, הוא בשביל עבודת בני ישראל בנצחון מלחמת ה' (כדלקמן), וזהו דבר אל בניי ויסעו.

(6) פי"א ואילך.

(7) פרשתנו יד, יג.

(8) תענית פ"ב ה"ה.

(9) פרשתנו שם, יד.

(10) ח"ב מז, ב.

(11) מח, א.

(12) פרשתנו עה"פ.

(13) בסופו (סה"מ שם ע' קצו).

(1) מאמר זה הוא המשך לד"ה באתי לגני דיו"ד שבט (לעיל ע' ו' ואילך).

(2) פרשתנו יד, טו.

(3) סה"מ תרפ"ג ע' קפג ואילך.

(4) ד"ה ויהי בעצם היום הזה — שם ע' קסח ואילך. נתבאר בד"ה ה"ל דש"פ בא

שנה זו (תשמ"ו).

(5) ד"ה באתי לגני ה'שית (סה"מ ה'שית

ע' 111 ואילך).

(38) ראה תו"ח תולדות קמב, ב. סה"מ (39) ע"ז ה, ב. וראה לקו"ת אחרי כח, ד. תשי"ט ס"ע 82 ואילך. שם ע' 109. ובכ"מ.

הרחוק, אלא הכוונה היא לענייני הרב שיש להם שייכות אל התלמיד, אלא שהשייכות היא באופן של מקיף הרחוק.

ויובן ענין מקיף הרחוק, שעם היותו רחוק, מ"מ, נקרא בשם מקיף, בהקדם מ"ש הצמח צדק בספר המצוות דרך מצוותיך⁴¹, בביאור כללות ענין המקיף שגם הוא פועל פעולתו, שהדוגמא לזה רואים באדם למטה (כמ"ש⁴⁰ מבשרי אחזה אלקה) מכח הרצון. דהנה, ישנו חיות האברים שהוא חיות פנימי שמתלבש בכל אבר ואבר לפי ענינו, כמו כח הראי' בעין וכח ההילוך ברגל, ואינו דומה החיות המתלבש במוח לחיות המתלבש בלב, ביד או ברגל כו'. אמנם, ישנו גם ענין הרצון, כמו הרצון להשכיל, הרצון לראות או הרצון לילך, שאף שבא לידי פועל בענין ההשכלה, הראי' או ההליכה, מ"מ, אין זה באופן של התיישבות בכלי, שאז הי' צריך להיות ענין של התחלקות, שהרצון להשכיל לא יהי' דומה להרצון לראות או להלך, והרי מהות הרצון הוא בשוה בכל הענינים, שהו"ע נטיית הנפש, ומ"מ, פועל הרצון בכל האברים, והיינו, שאף שפעולת האברים היא ע"י החיות הפנימי המלוכש באברים באופן של התיישבות, הרי הפעולה על הכח הפנימי שיבוא לידי פועל להשכיל ולראות ולהלך כו' היא ע"י ענין הרצון, שפועל פעולתו אע"פ שאינו בהתיישבות בכלי, כי אם באופן מקיף.

והנה גם בענין הרצון שהוא בבחי' מקיף ישנם ב' דרגות, מקיף הקרוב ומקיף הרחוק. והענין בזה, כמבואר בלקו"ת⁴¹ ע"פ משל גשמי יותר מהחילוק שבין לבוש ובית, שאף ששניהם נקראים בשם מקיפים, מ"מ, יש חילוק ביניהם, שהלבוש הוא בחי' מקיף, והבית הוא בחי' מקיף דמקיף. וכפי שמבאר אדמו"ר מהר"ש בהמשך מים רבים⁴², שהלבוש הוא בקירוב גדול אל המתלבש בו, וגם הנה הוא מיוחד לפי מדתו דוקא [וכמבואר במק"א⁴² שאם הלבוש אינו עשוי לפי מדת גוף האדם ואיבריו, הרי לא זו בלבד שאינו מביא תועלת ותיקון, אלא אדרבה, שהוא מקלקל כו'], משא"כ הבית הוא בריחוק הרבה ממנו, ואינו מיוחד לפי מדת הדר

(ד) פה, ב.

(ה) תרל"ו — פרק ר.

(40) איוב יט, כו.

(41) ברכה צט, א ואילך.

(42) לקו"ת תצא לו, ריש ע"ג. סהמ"צ

להצ"צ קז, ב.

צבאות הוי"ו⁴⁹ [ויש בחי' נעלית יותר, שעז"נ⁵⁰ הוציא הוי' את בני מארץ מצרים על צבאותם, למעלה מבחי' צבא⁵¹, אלא שנמשך אח"כ גם בבחי' צבא], ב' צבא לשון זמן מוגבל, כמ"ש⁵² הלא צבא לאנוש עלי ארץ גו', היינו שענין זה נמשך בגדרי הזמן ומקום [וכמבואר בסיום המאמר הראשון דהמשך ההילולא⁵³, שלכל אחד ניתן זמן מוגבל למלאות שליחותו בעבודת המלחמה והנצחון במלחמה], ג' צבא לשון צביון, כמאמר⁵⁴ לצביון נבראו, שזהו תכלית היופי מה שכלול מריבוי גוונים, והו"ע התכללות כל העשר סוגים שבבנ"ש⁵⁵, מראשיכם שבטיכם עד חוטב עציך ושואב מימין⁵⁶. ועי"ז פועלים את ענין הנצחון, ועד לנצחון הגמור, בגאולה האמיתית והשלימה, גאולה שאין אחרי' גלות⁵⁷, במהרה בימינו ממש, ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בעגלא דידן, במהרה בימינו ממש.

(49) בא יב, מא.

(50) שם, נא.

(51) ראה תו"א בא ס, ג.

(52) איוב ז, א.

(53) ספ"ה (סה"מ שם ע' 118).

(54) ר"ה יא, א.

(55) ראה לקו"ת ר"פ נצבים.

(56) ר"פ נצבים.

(57) ראה מכילתא בשלח טו, א. תוד"ה

ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.

בו (ועד שיכול להיות בית אחד שמקיף בשוה כו"כ בני אדם שחלוקים זה מזה מן הקצה אל הקצה). ומזה יובן גם בענין הרצון, כפי שמבאר הצ"צ בהגהה בלקו"ת⁴³, בענין נעשה ונשמע⁴³, שאף שתוכן שניהם הוא לקיים רצון הבורא, מ"מ, יש מעלה בבחי' נעשה שהוא ביטול הרצון שמבטל דעתו ורצונו לגמרי [והיינו, שלא זו בלבד שפועל שהרצון יהי' כדבעי, שזהו"ע נשמע, אלא יתירה מזה, שהו"ע ביטול הרצון לגמרי, שלכן נקרא בשם נעשה, שיש אצלו רק ענין העשי', ואין לו רצון משלו כלל], ומבאר, שענין זה נמשך מבחי' רעוא דכל רעוין, דהיינו רצון לרצון. וענינו בעבודת האדם בקיום המצוות, כמבואר בלקו"ת⁴⁴ שיש ב' מיני מצוות, הא', סתם כל המצוות שהם ברצונו של אדם לעשותם, ששרשם מבחי' רצון העליון, ולכן גם למטה תלויים הם ברצון האדם, ובעשותם ממשיך מבחי' רצון העליון, וזהו אשר קדשנו במצוותיו כו'. ויש מצוות שאינם תלויים ברצונו כלל, רק דוקא שלא ברצונו, כמו מצות שכחה, שכל מציאותה היא דוקא באופן של העדר הרצון, ועד"ז ענין הנשיאות, שצריך להיות באופן שבורח מן הכבוד, שהרי כל הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו⁴⁵, ובמילא לא יכול להיות אצלו ענין הנשיאות, ומצוות אלו שרשם מבחי' שלמעלה מהרצון, שנקרא מקיף למקיף. ובכללות הרי זה החילוק שבין מצוות לתורה, שבערך זה לזה נקראים המצוות בשם לבושים [וכידוע בפירושו ואברהם זקן בא כימים⁴⁶, דקאי על לבושי המצוות באופן שלא הי' חסר לבוש ח"ו⁴⁷], ותורה נקראת בשם בית, וכמבואר בארוכה בהמשך מים רבים⁴⁸, שכמו שהבית שומר את האדם ומצילו מן הקור ומן הגשמים, וכן גם שמירת הלבושים היא בבית דוקא, כן הוא גם בנוגע לתומ"צ. ומכל זה מובן ענין מקיף הרחוק, שעם היותו רחוק ממנו, מ"מ, הרי הוא מקיף עליו, ופועל עליו, אלא שהפעולה אינה באופן גלוי, וכפי שהוא בענין השכל, שאין זה כמו בהענינים שקאים אינש אדעתי

צמצומים וכו') ההשפעה להתלמיד. ומבאר שם, דהשכל השייך להתלמיד (כמו שנמצא אצל הרב), עם היותו בבחי' מקיף והעלם, הוא "בחי' ההעלם של הגילוי"⁴⁴ [שלכן ע"י כמה צמצומים יומשך ממנו ההשפעה], דענין ההעלם שבו הוא מה שסתום (רק) לגבי המקבל, משא"כ עצם השכל דהרב. ועפ"ז נמצא, דגם בשכל הרב (לאחרי שצמצם עצמו) גופא יש שני המקיפים⁴⁵. דהשכל השייך להתלמיד (בחי' אור הגבול) הוא בחי' מקיף הקרוב, מקיף דאו"י, ועצם השכל דהרב (בחי' אור הבל"ג) הוא בחי' מקיף הרחוק, מקיף דאו"ח. ובפרטיות יותר, הנה בכל אחד מהם גופא ישנם ב' המקיפים. דמכיון ששכל השייך להתלמיד כלול בעצם השכל דהרב, הרי נמצא, שבו עצמו שני הענינים⁴⁶. מצד עצמו הוא בחי' מקיף הקרוב, ומצד התכלותו בשכל העצמי דהרב, הוא בחי' מקיף הרחוק. ועד"ז הוא גם בעצם השכל דהרב, דמכיון שע"י הצמצום הוא נותן מקום לשכל השייך להמקבל⁴⁷, הנה מצד ענין זה שבו (שנותן מקום לשכל השייך להמקבל) הוא בחי' מקיף הקרוב.

וכללות הענין בזה, שגם כאשר השכל נמצא אצל הרב באופן של העלם והסתור, שזהו דוגמת הענין דלמעלה עד אין קץ, הנה בזה גופא יש ב' האופנים דלמעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, דהיינו, עצם השכל כפי שהוא בבחי' מקיף הרחוק ואור חוזר, שככל שמשכיל ומתחכם בזה, הרי הוא נבדל ומתעלם בעצמותו, שזהו"ע דמעלה עד אין קץ, והשכל שיש לו ערך ושיוכות שממנו יומשך שכל שיתקבל אצל התלמיד, עכ"פ באופן של אור מקיף, שזהו"ע דלמטה עד אין תכלית כפי שהוא אצל הרב עצמו.

ה) וכל זה הוא ענין האוצר שנמסר לאנשי החיל, אנשי הצבא, וככל ג' הפירושים שבצבא⁴⁸, א' לשון חיל, שזהו מה שבנ"י נקראים

השייך להתלמיד (מעצם השכל) להיות ניכר בפ"ע. אבל עד"ז הוא גם בנוגע להשכל השייך להתלמיד כמו שכלול עדיין בשכל הרב (שדוגמתו למעלה הוא בחי' אור השייך לעולמות כמו שהוא לפני הצמצום), שגם זה בא ע"י צמצום — עיין המשך תרס"ו ע' רפו ואילך. ובכ"מ.
 (44) פשי"ד שם בתחלתו.
 (45) בפשי"ד שם מציין ל"משנת"ל פ' ר"ה בענין ב' בחי' סתים" והרי ב' בחי' סתים ע' 125).
 שבפר"ה הם ב' המקיפים דאו"י ואו"ח — עיי"ש פרו' ואילך.
 (46) ראה גם שם פשכ"ט (ע' תרעז), שגם החיצוניות השייך להמקבל, מ"מ "מפני הקירוב אל העצמות של המשפיע ה"ז עדיין לפ"ע המשפיע", ו"יש באור זה ב' מדרי' היינו מה שלפ"ע המשפיע ומה שלפ"ע המקבל".
 (47) ראה המשך הנ"ל פשצ"ב (סוף ע' תתז).
 (48) ראה המשך ההילולא פ"י (סה"מ שם ע' 125).

(1) ברכה צט, ג.

(2) תרל"ו — פרק רא ואילך.

(43) משפטים כד, ז. שבת פח, א.
 (44) ברכה צט, ב ואילך.
 (45) ראה עירובין יג, ב. בנחומא ויקרא ג.
 (46) וברבהם זקן תשל"ח (סה"מ תומ"ח חשון ע' שז). וש"נ.
 (47) חיי שרה כד, א.
 (48) ראה זהר ח"א רכד, א. וראה ד"ה ואברהם זקן תשל"ח (סה"מ תומ"ח חשון ע' שז). וש"נ.
 ב.

דרכי' שגם לפני' מרגיש שנשאר ענין שלמעלה הימנו, אלא באופן שאינו רואה ואפילו אינו מרגיש שנשאר ענין שלא השיגו, להיותו מקיף הרחוק.

ה) **וממשיך** בהמאמר, שהשכלות אלו (שהם בבחי' מקיף הרחוק שאינו בגדר גילוי כלל) באים ע"י לבושים המעלימים ומסתירים, כמו המשלים והחידות, שבהם הרי אינו נראה וניכר שיש בהם חכמה ושכל, וכמו משלי שלמה, שבהמשלים עצמם הרי אינו נראה האור שכל והחכמה, לכן בסיפורי מעשיות שבתורה יש בהם סודות ורוזן עילאין הרבה יותר מכמו בדיני התורה, אבל אינו ניכר כלל, והוא לפי שעצם האור הוא סוד סתום ואינו בא לידי גילוי רק ע"י הסתר והעלם, והיינו דעצם האור הוא אור נבדל ולזאת גם ההתגלות שלו הוא בבחינת הבדלה והתעלמות בעצם, אַ פֶּאַרמאַכטער ענין, דכל ענינו הוא בהבדלה והתעלמות כו'.

והענין בזה, דהנה, יש שכל שאפשר להסבירו להזולת, אלא שכאשר הזולת הוא קטן ממנו בהבנה והשגה, אזי זקוק הוא לאריכות הביאור בריבוי אותיות. וע"ד החילוק שבין לשון המשנה ולשון הגמרא, שכל עניני הגמרא מרומזים במשנה, אלא שבמשנה נאמרו בלשון קצרה⁴⁸, כיון שהיתה דעתם רחבה, ולאח"ז בזמן הגמרא הי' צורך באריכות הדברים. אמנם, ישנו שכל שמצד עצמו הוא סתום ביותר, שלכן גם התגלותו היא באופן של סתימות (ע"ד סתימא דכל סתימין), היינו, שאינו בא לידי גילוי ע"י הרחבת הביאור וריבוי ביאורים, כי אם ע"י משלים וחידות, שאינם ביאור ענין זה גופא ביתר הרחבה ובדרגא תחתונה יותר, כי אם, שהביאור בא ע"י ענין חיצוני לגמרי, משל למה הדבר דומה כו', שרק על ידו יכולים לבוא אל הבנת הענין. ועוד זאת, שכאשר תגדל מעלת השכל, אזי לא מספיק משל אחד, ב' וג' משלים, אלא יש צורך בריבוי משלים, שזהו משבחו של שלמה המלך שנאמר בו⁴⁹ וידבר שלשת אלפים משל, והיינו שמצד עומק שכלו הוצרך לשלשת אלפים משל, שדוקא על ידם יוכל הזולת לקבל את הענין⁵⁰ [משא"כ כאשר השכל אינו עמוק כ"כ, וכדאיתא בגמרא⁵¹ ג' מאות משלות שועלים היו לו לרבי מאיר, ואנו אין לנו אלא שלש]. וזהו גם ענין סיפורי מעשיות שבתורה, שבחיצוניותם הם סיפורים, כמו משל [ולהעיר שהתורה נקראת בשם משל⁵²], ומ"מ הנה

(48) ראה הקדמה לפיה"מ להרמב"ם (ד"ה אחרי כן ראה להסתפק).
 (49) מלכיס"א ה, יב.
 (50) ראה תו"א מגילת אסתר צא, ג. ובכ"מ. והאליקים.
 (51) סנהדרין לח, סע"ב.
 (52) שמואל"א כד, יג וברש"י שם. רש"י: משפטים כא, יג; מכות י, ב — ד"ה והאליקים.

בע"ח וכו'), הנה בחי' עתיק, שנעתק ורחוק, והו"ע מקיף הרחוק, ובחי' אריך אנפין, שכבר נמשך ושייך לבחי' אנפין (יומין), אלא שהוא בבחי' אריך, הרי זה המקיף שנקרא בשם מקיף הקרוב. ויובן זה גם במשל מלמטה, עד למטה מטה, כמבואר בלקו"ת לרבינו הזקן³¹ (ועיין בספר המצוות לאדמו"ר הצ"צ³²), ובסיום וחותם המשך מים רבים לאדמו"ר מהר"ש³³ (שענינו "מלכתחילה אריבער"³⁴), שהחילוק בין מקיף הקרוב ומקיף הרחוק הוא כהחילוק שבין לבוש ובית, שגם הלבוש הוא מקיף על האדם, ומ"מ הלבוש הוא מקיף הקרוב, שהרי הוא בקירוב אל האדם ולפי מדתו, משא"כ הבית הוא מקיף הרחוק, שהרי מקיף על כל הנמצאים בו, ואינו מתאים ומדוד (ואינו בערך) לפי מדת בני האדם (או שאר דברים) הנמצאים בו. ועד"ז הוא גם בתורה (כמבואר בהמשך מים רבים שם³⁵), דבחי' בית שבתורה היא תושבע"פ, כמארז"ל³⁶ אני חומה זו תורה, וכדמוכח בגמרא³⁷ דקאי על תושבע"פ דוקא, והרי תורה שבע"פ הוא הלכות שענינם הליכות עולם³⁸ (שנמשכים בעולם), אלא שזהו בריחוק, והו"ע מקיף הרחוק. ובתושבע"פ גופא הוא החילוק בין תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי (ועד"ז החילוק בין חריף ומקשה למתון ומסיק, כדאיתא בסיום חותם מס' הוריות), כמבואר בשערי אורה לאדמו"ר האמצעי³⁹ (הובא בדרושי פורים⁴⁰), שהחילוק ביניהם הוא כמו החילוק שבין בין אור ישר ואור חוזר.

ד) **ויובן**⁴¹ זה ע"פ המבואר בהמשך תער"ב ח"ב⁴² לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ע"פ משל השפעת השכל מרב לתלמיד שבאין ערוך כלל, שבתחלה צ"ל צמצום בהרב, שעיי"ז נמצא אצלו (בהרב עצמו⁴³) כללות השכל השייך להמקבל, שממנו נמשך אח"כ (ע"י כמה

(31) ברכה צח, ד ואילך.
 (32) פה, ב. וראה ד"ה באתי לגני תשכ"ו.
 (33) פ"ד (לעיל ע' יד).
 (34) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תרי.
 (35) פרק רא ואילך.
 (36) פסחים פז, א.
 (37) ראה המשך הנ"ל פר"ב: "ומשמע בגמרא יבמות דס"ג ע"ב שקאי על תושבע"פ, שהרי אמרו בלא חומה דכתיב נקבה תסובב גבר, שזהו בחי' תושבע"פ, א"כ מה שאמרו אי חומה זו תורה זהו ג"כ תושבע"פ".
 (38) ראה סוף נדה.
 (39) שער החנוכה כב, ב ואילך.
 (40) סה"מ תרפ"א ע' קמד ואילך. תש"ח ע' 121 ואילך.
 (41) סעיף זה הי' למראה עיני כ"ק אדמו"ר שליט"א (המו"ק).
 (42) פשי"ד. וראה שם פשכ"ט (ע' תרעז).
 (43) בהמשך תער"ב שם מדובר בענין הצמצום מה שהרב "מעלים אור שכלו בעצמו .. כאילו לא השכיל כלל" (שדוגמתו למעלה הוא הצמצום הראשון), שעיי"ז נבדל השכל

דוקא על ידם נמשכים ענינים אלו שאינם יכולים להתגלות בהבנה והשגה שבדיני והלכות התורה.

(ו) **ויובן** ע"פ מאמר הבעש"ט (שהובא בכתר שם טוב"ח) בנוגע לסיפורים שבתורה: משל למלך ששלח בנו יחידו למרחקים כדי שיהי' לו אח"כ יותר תענוג, וברבות הימים נשכח מבן המלך כל תענוגי המלך, ושלח אחריו ולא רצה לחזור לאביו, וכל מה ששלח המלך שרים חשובים אחריו לא הועילו כלום, עד שהי' שם שר א' חכם, שכסות ולשון שינה כדמות הבן ההוא, ונתקרב אליו במדריגתו והשיבו אל אביו, וזהו התלבשות התורה בספורים גשמיים. והענין בזה, דהנה, התענוג של המלך ישנו גם כאשר בנו יחידו נמצא בסמיכות אליו, אלא שרצונו של המלך שיהי' לו יותר תענוג, וענין זה נעשה עי"ז שלאחרי ששלח אותו למרחקים וכו', הרי הוא חוזר אליו ע"י שינוי כסות ולשון, שזהו"ע סיפורי התורה. והיינו, שדוקא ע"י התלבשות התורה בספורים גשמיים מתגלה "יותר תענוג", דהיינו דרגת התענוג שהיא למעלה מכל הדרגות שבתענוג, שאין "יותר תענוג" הימנה, ובכללות הו"ע תענוג הפשוט (כפי שיתבאר לקמן).

ובזה יובן גם תורת הרב המגיד^ט על הפסוק⁵³ דרך שלשת ימים נלך במדבר, דהנה, כשניתנה תורה בסיני ניתנה בדיבור, ובודאי מוכרח להיות שם מחשבה, כי הדיבור נמשך מן המחשבה, נמצא שהתורה ניתנה בדיבור ובמחשבה. אבל המעשה הוא בידינו, כשאנחנו עושים המצוות במעשה, אז אנו מייחדים מעשה המצוה, שהיא עולם העשי, עם הדיבור והמחשבה, שהם עולם היצירה והבריאה. וזהו דרך שלשת ימים נלך במדבר, דהיינו שלשת עולמות נלך בקבלות התורה כו'. ומקדים לבאר בנוגע להתלבשות התורה בעולמות, שכל מה שמתרחק יותר משרשו, שם התורה יותר מצומצמת, עד שבא לעולם הזה, שבו הכל בצמצום גמור, עד שכמעט שאין לך מצוה שאין בה מדות ושיעורים. ומי שזוכה ורואה עולמות עליונים בעת עשותו המצוות, יש לו יותר תענוג, לפי שכל מה שהוא יותר עליון, הוא יותר רחב, ואינו בצמצום כמו כאן. וזהו מ"ש רז"ל⁵⁴

משליך המלך מנגד (כלשון המאמר), הרי מוכן, שגם בנוגע לאוצר שאצר בעצמו ואצרו אבותיו המלכים שהי' כמוס וחתום מעין כל רואה, מתנהג המלך בקצה ההפכי — שמבזבזו אותו לאנשי המלחמה ע"י מפקדי המלחמה, כדי שימלאו על ידו תפקידים ושליחותם בנצחון המלחמה. וזהו"ע נצח ישראל²², דהיינו ענין הנצח כפי שהוא אצל המלך שלמעלה, שקשור גם עם ענין הנצח כפי שהוא אצל בני". ואוצר זה, שאפילו המלך אינו משתמש בו על כל עניני המלוכה, ואילו לצורך המלחמה נותנו באופן של בזבוז, ענינו בעבודה הו"ע יראת שמים²³, שעל זה אמרו רז"ל²⁴ הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, אלא נעשה בידי אדם דוקא. וממשיך במאמר²⁵ לבאר ענין האוצר למעלה, בהקדם הביאור במ"ש בת"ז²⁶ אור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית.

(ג) **וממשיך** לבאר בפרק ט"ז של המשך ההילולא²⁷ [שהוא כנגד שנה זו, שהרי מידי שנה בשנה לומדים פרק א' מהמשך ההילולא, עד שבאים לשנת הט"ז בפעם השני, שבה חוזרים ולומדים פרק ט"ז באופן דכפליים לתושי²⁸], ומחדש ומוסיף ומפרט, שנוסף על משנת"ל בענין למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית כפי שהוא באותו האור (אוא"ס) שהוא למעלה מעלה וגם למטה מטה, הנה בבחי' המקיפים גופא — שזהו"ע דלמעלה מעלה, כי כללות החילוק בין אורות מקיפים לאורות פנימיים הוא החילוק בין למעלה מעלה ולמטה מטה — ישנם ב' הענינים דלמעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, שהם ב' בחי' מקיף, מקיף דאור ישר ומקיף דאור חוזר, מקיף הקרוב ומקיף הרחוק, ומביא דוגמא לזה מהרב שמשפיע חכמה ושכל לתלמידו וכו' (ובפרק שלאח"ז ממשיך לבאר כפי שהענין הוא בספירות שלמעלה).

ובהקדם הענין כפי שהוא בלשון הקבלה, דהנה, אורות המקיפים בכלל קשורים עם ספירת הכתר, וידוע²⁹ שהכתר גופא נחלק לב' בחינות, עתיק יומין ואריך אנפין (כמבואר בארוכה בכתבי האריז"ל³⁰

(22) לשון הכתוב — שמואל-א טו, כט.

(23) ראה ברכות לג, ב. וראה שבת לא, ב. שמו"ר פמ"ו, א.

(24) ברכות שם.

(25) פיי"ב (סה"מ שם ע' 132 ואילך).

(26) ראה תקו"ז סוף תיקון נו. זהר חדש

יתרו לר, ג.

(27) עץ חיים שער יב ושער יג. ועוד.

(28) סה"מ שם ע' 151.

(ח) י, ד (בהוצאת קה"ת — סימן קמד).

(ט) או"ת מא, ב (בהוצאת קה"ת — כד, סע"ד ואילך. כח, ד ואילך).

לי מקדש, כמ"ש הרמב"ם בהלכות בית הבחירה בתחילתן. ועי"ז נעשית המשכת השכינה למטה, שזהו"ע וישכנו לעד עלי"י¹³, כי ע"י העבודה דאתכפיא ואתהפכא אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין¹⁴, דפירוש "אסתלק" כאן הוא באופן שנעשה ושכנתי בתוכם אלא שזהו באופן של הסתלקות, דהיינו, גילוי אור הסוכ"ע שהוא בכחי' רוממות¹⁵, ועד שענין זה גופא נעשה באופן דישכנו לעד, שמורה על ענין הנצחיות.

(ב) **והנה** כדי לפעול שינוי והפיכת העולם שיהי' דירה לו ית"י¹⁶, כפי שהי' לפני הענינים הבלתי רצויים, ואדרבה, ביתר שאת ויתר עוז, כיון שניתוסף העילוי דעתיד לאתבא צדיקיא בתיובתא¹⁷, הנה על זה צריך להיות ענין של מלחמה גדולה, שקשור עם עבודה גדולה, כלשון הרמב"ם¹⁸ בנוגע לענין השמחה שישמח האדם בעשיית כל מצוה, שנאמר¹⁹ תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב, ש"עבודה גדולה היא", ועד באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, כפי שמסיים במ"ש גבי דוד מלך ישראל (מלכא משיחא) והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה' וגו'²⁰, ומביא זאת בהמשך ההלכה בנוגע להנהגת כל אחד ואחד מישראל, שהם אנשי המלחמה שעורכים את המלחמה כדי למלא רצון המלך, שיהי' באתי לגני, לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, שעיקר שכינה בתחתונים היתה. ומובן, שכדי לערוך המלחמה ולפעול הנצחון כפי רצון המלך, צריכים הם כחות מיוחדים, וזהו מה שנמשך ממדת הנצח כפי שהיא אצל המלך. וכפי שמבאר בהמשך מאמרי ההילולא²¹, שרואים במלך בשר ודם, שיש לו אוצרות שאסף וקיבץ בעצמו, ועוד יותר, אוצרות של הון יקר הנאסף והנקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור ע"י אבותיו המלכים, ואשר מעולם לא השתמש בהם לשום דבר, אפילו לא בשביל הנהגת המדינה, ויתירה מזה, שזהו באופן של אוצר שכמוס וחתום מעין כל רואה כו'. אמנם, כאשר ישנו ענין שנוגע (עס רירט אָן) במדת הנצח, שזהו ענין שהמלך מכניס את עצמו בזה לגמרי, עד כדי כך, שגם חייו

בא יחזקאל ולא פירשה, דכתיב²² ויפרוש אותה לפני והיא כתובה פנים ואחור, היינו שראה אותם בעולמות עליונים, שהם התענוג הגדול בלי צמצום כו', ואח"כ בא זכרי' ופירשה, דכתיב²³ מגילה עפה ארכה גו' ורחבה גו', שזהו כפי שהוא בעולם הדיבור, כנודע שהדיבור מצומצם, על כן ראה אותה בשיעורין. וכיון שהתורה ומצוות הם מצומצמים בעולם הזה, ע"כ צריך כל אחד לכוון בעת עשיית המצוה במעשה ודיבור ומחשבה, כי בזה מעלה את המצוות ומפשיט אותם מגשמיותם ומקרב אותם אל שורשם ומייחדם בעולמות עליונים. והעיקר הוא התענוג בעת עשייתה, כי התענוג הוא המחבר ב' דברים (גם אם לכאורה אין להם שייכות זל"ז, ואפילו אם הם הפכיים זמ"ז), ובזה הוא מקשר כל העולמות להקב"ה (ע"כ תוכן תורת הרב המגיד).

ולכאורה עפ"ז אינו מובן, מהו הצורך בענין העשי', הלא בענין הדיבור ישנו יותר תענוג, ובענין המחשבה (כפי שהתורה היתה קודם מ"ת) ישנו עוד יותר תענוג, כמבואר בתורת הה"מ שבכל ירידה נעשה ענין של צמצום, ובמילא גם התענוג הוא בצמצום, וא"כ, למה צריך להיות הענין דשלוש ימים נלך במדבר, ההליכה בקבלת התורה בשלושת העולמות, גם בעולם העשי', ששם מתמעט התענוג. אך הענין יובן ע"פ תורת הבעש"ט הנ"ל, שדוקא ע"י התלבשות התורה בסיפורים גשמיים מתגלה "יותר תענוג", וכמובן גם מ"ש בתורת הה"מ שהתענוג הוא המחבר ב' דברים, ומזה מובן שכדי לחבר ענינים שהם הפכיים יותר, יש צורך בתענוג גדול יותר. והענין בזה, שהתענוג כפי שהוא במדריגות העליונות, כמו דיבור ומחשבה, הוא במדידה ושיעור לפי ערך הענין שממשיך את התענוג, במחשבה לפי ענינה ובדיבור לפי ענינו כו', אבל כדי שיהי' "יותר תענוג", תענוג שאינו בערך לכל המדריגות שבענין התענוג, דהיינו עצם ענין התענוג (תענוג הפשוט), הרי זה בעשי' דוקא.

(ז) **והנה** ע"ד המבואר במאמר ההילולא בענין שני המקיפים, מקיף הקרוב ומקיף הרחוק (שהם ב' הענינים דאוא"ס למעלה עד אין קץ למטה עד אין תכלית), נתבאר גם בד"ה והוא כחתן' לכ"ק אדמו"ר

(י) תרנ"ז — פיי"ב (י"ל בקונטרס בפ"ע — קה"ת תשי"ג — ע' 18. ואח"כ בסה"מ תרנ"ז ע' קסד).

ספ"ג. במדב"ר פיי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
 (17) ראה לקו"ת שמע"צ צב, ב. שה"ש ג, סע"ב. וראה זח"ג קנג, ב.
 (18) סוף הל' לולב.
 (19) תבוא כח, מז.
 (20) שמואל"ב ו, טז.
 (21) פיי"א ואלך (סה"מ שם ע' 131 ואלך).

(13) תהלים לו, כט. שהש"ר שם.
 (14) בתניא פכ"ז ובלקו"ת ר"פ פקודי מציינן לזהר ח"ב קכח, ב (ובלקו"ת שם מציינן גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד, א).
 וראה גם תו"א ס"פ ויקהל (פט, ד). לקו"ת חוקת סה, ג.
 (15) תו"א שם.
 (16) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר (ואלך).

(מהורש"ב) נ"ע, שבמקיפים יש ב' מדריגות, מקיף דאור ישר ומקיף דאור חוזר. מקיף דאור ישר הוא שבא בבחי' גילוי, אלא שהוא למעלה מבחי' התלבשות בבחי' פנימי, ה"ה נשאר בבחי' מקיף למעלה, אבל יש לו שייכות אל האור פנימי ויבוא לידי גילוי. והמשל בזה כמו רב המשפיע שכל וסברא לתלמידו, שמה שיוכל להתקבל בשכל התלמיד נקרא אור פנימי שמתיישב בכלי מוח שכל המקבל, ועומק שכל זה שאי אפשר להתקבל בכלי מוחו, נשאר בבחי' מקיף על מוחו, מ"מ ה"ה בבחי' קירוב אליו וחופף עליו ממש עד שיוכל לבוא בהשגה ממש בהמשך הזמן, וכמו דקאים אינן אדעתי דרבי גם על עומק חכמתו בשכל זה כו'. אבל בחי' מקיף דאור חוזר הוא שאינו בא לידי גילוי כלל, גם לא בבחי' מקיף, אדרבה, כל ענינו הוא היפך השפע שלא יומשך בגילוי כלל, כי אם להעלים ולהסתיר הדבר בעצמו להיות נעלם לגמרי, וכמו השכל העמוק ביותר שמוסתר ונעלם לגמרי, ונקרא שכל הנעלם מכל רעיון⁵⁷. ומוסיף במאמר ההילולא בעומק יותר, שענין זה ניכר יותר כאשר המשפיע משכיל ומתחכם בעצמו. דהנה ידוע שכל השכלה והתחכמות גורם תוספת אור וגילוי, דכאשר המשפיע משכיל ומתחכם הרי ניתוסף לו אור וגילוי, אמנם, כל זה הוא באור שכל שהוא בתנועה של המשכה וגילוי (שדוגמתו בנמשל הו"ע דאוא"ס למטה עד אין תכלית), אבל בשכל עמוק יותר שהוא סתום בעצם, שכללות מהות האור הוא בתנועה דהתעלמות (שדוגמתו בנמשל הו"ע דאוא"ס למעלה עד אין קץ), הנה גם מה שהוא מתגלה אליו הרי זה באופן שהאור נבדל ומתעלם בעצמותו. וממשיך בד"ה והוא כחתן (ועד"ז בכ"מ⁵⁸), שהשכל היותר עמוק יכול לבוא לידי גילוי במשלים וחדות דוקא, שבהם מוסתר האור, שאינו משיגו כלל מתוך המשל, אלא שהעצם מלובש במשל זה, ובזה יתרון מעלתו בבחי' הגילוי שהוא רק הארה לבד, אבל כאן ה"ה תופס כל עצמותו. ומוסיף שם⁵⁹, שיוכן זה יותר בענין התענוג, שיש תענוג המורכב ותענוג הפשוט, ובתענוג הפשוט גופא יש אופן שאין לו אחיזה בשום דבר כו', והיינו לפי שהגיע הענוג בעצם נפשו שאינו בגדר גילוי והמשכה כלל, אדרבה, הוא עומד בבחי' עלי' והסתלקות למעלה דוקא, ולכן אין לו שום תנועה כלל, להיותו בבחי' או"ח בעצמותו דוקא, בהעדר הגילוי וההמשכה לגמרי. וכן הוא בשכל עמוק ביותר הנעלם מכל רעיון, שאינו בגדר גילוי מצ"ע, אלא בבחי' עלי' והסתלקות למעלה להעלים ולהסתיר בעצמו דוקא.

בס"ד. יו"ד שבט ה'תשמ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², ואיתא בתחלת המשך המאמרים דיום ההילולא: (שניתן ע"י בעל ההילולא להוציא לאור ליום זה) מ"ש במד"ר (במקומו⁴) לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, ואח"כ הנה בסיבת ענינים בלתי-רצויים היו שבעה ענינים שסילקו והעלו את השכינה מלמטה למעלה, מהארץ עד לרקיע השביעי, ואח"כ היו שבעה צדיקים (כפי שנמנו במדרש⁴) שהורידו את השכינה מהרקיע השביעי, מלמעלה למטה, עד משה רבינו, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁵, שהמשיך את השכינה מרקיע הא' לארץ. וזהו גם מה שענין עשיית המשכן (ולפנ"ז גם הענין דמתן-תורה⁶) הי' ע"י משה רבינו⁷, דהנה כתיב⁸ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, וענינו בעבודת האדם (שזהו מ"שי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל¹⁰), שע"ז שעובד עבודתו בשני האופנים שניתנו במ"ת, אנכי שכולל כל מ"ע¹¹, עשה טוב, ולא יהי' לך, שכולל כל מל"ת, סור מרע, הנה תמורת הקשר עם העולם כפי שהוא מצד עצמו באופן שאינו ענין של אמת, ואדרבה, זהו ענין של שקר¹² — נעשה הקשר עם העולם באופן שמהפך את שקר העולם להיות קרש למשכן, וע"ז נעשה ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, ע"י עבודת כל אחד ואחד, ועד שנעשה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כפשוטו), החל מהמשכן, ואח"כ בהמקדש, מקדש ראשון ומקדש שני, ועד למקדש השלישי, שכולם נכללים בהציווי ועשו

- 1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פט"ז
- 2) מהמשך באתי לגני הישי"ת (סה"מ הישי"ת ע' 151. ולעיל ע' ד ואילך).
- 3) שה"ש ה, א.
- 4) ד"ה באתי לגני הישי"ת פ"א (סה"מ שם ע' 111).
- 5) שהש"ר עה"פ.
- 6) ויק"ר פכ"ט, יא.
- 7) ראה גם ד"ה באתי לגני תשל"ז פ"א (תו"מ סה"מ שבט ע' שעט ואילך).
- 8) ראה סוטה ט, א. וראה ד"ה באתי לגני
- 9) שם.
- 10) תרומה כו, ט.
- 11) תרומה כה, ח.
- 12) הובא בשם רז"ל בלקו"ת נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פטוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב.
- 13) תניא רפ"כ.
- 14) ראה סה"מ תרמ"ג ע' צה. ובכ"מ.

57) ראה תו"א ר"פ לך לך. ובכ"מ. וישלח קפט, א.

58) ראה (לדוגמא) תו"ח לך לך פב, ד. 59) פ"ג (שם). סה"מ ע' קסה.

ח) **והנה** לאחרי שמסיים סעיף זה, ממשיך לבאר הדוגמא מזה באוא"ס, שישנו האור שהוא בבחינת גילוי, וישנו עצם האור שאינו בגדר גילוי והמשכה כלל בעולמות, אלא אדרבה, שמתעלם ומתכלל בעצמותו. ובחינה ומדריגה זו היא הנקראת בשם אוצר, דכשם שהאוצר ה"ה סתום ונעלם מעין כל רואה, כן בחינת העצמות הוא סתום ונעלם, והיינו, לא רק סתום בערך המקבל, אלא שהוא סתום מצד עצמו, סתימא דכל סתימין. אמנם, אוצר זה הוא סתום כל זמן שלא באים לענין הנצחון, אבל כאשר צריכים לנצח את המלחמה, אזי פותחים ונותנים את האוצרות החתומים והכמוסים מדור דור, אלא שאופן הנתנה הוא ע"ד האמור לעיל בענין הסיפורים שבתורה, ובדוגמת ענין המשל, שעיי"ז מקבלים את כל השכל כפי שהוא אצל הרב, ובאופן שנעשה ענינו של המקבל, שלכן יכולים להשתמש בזה לצורך המלחמה ועיי"ז לנצח במלחמה.

ויש להוסיף בביאור מעלת האוצר, כמבואר בהמשך ההילולא בסעיפים שלפנ"ז⁶⁰ שהוא "הון יקר הנאסף והנקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור" (דהיינו הן מה שאצר בעצמו והן מה שאצרו אבותיו), ע"פ ביאור הצמח צדק [שהשנה היא שנת המאה להסתלקות-הילולא שלן] באוה"ת דברים⁶¹ על הפסוק⁶² והי' עקב תשמעון, דקאי על ענין השכר, שבעקב לבוא ישלם הקב"ה רק השכר שהי' ראוי עכשיו (בשעת עשיית המצוה), אלא ע"ד המסופר במדרש⁶³ מעשה בר' פנחס בן יאיר שהפקידו אנשים אצלו שעורים ושכחו אותן והלכו להן, והי' ר' פנחס בן יאיר זורע אותם בכל שנה ועושה אותן גורן וכונסן, אחר שבע שנים הלכו אותן החברים לשם לתבוע אותן ליתן להן, מיד הכיר אותן ר' פנחס בן יאיר, אמר להם בואו וטלו אוצרותיכם. ועד"ז בנמשל, שעיי"ז שמתעכב עד עתה, וממתינים ומחכים (כמ"ש⁶⁵ יעשה למחכה לו) במשך כמה שנים מדור אחר דור, אזי השכר הולך וגדל באופן של גידולי גידולין כו', עד שנעשה מזה אוצר כו'.

ואוצר זה, אף שנותנים אותו לפקידי החיל, הרי הכוונה היא שיגיע לאנשי החיל כדי שיפעלו את נצחון המלחמה, ודוקא על ידם

ז) **ומסיים** במאמר³⁴, שהענין דאוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ, שקאי על עצם האור שאינו בגדר גילוי והמשכה כלל בעולמות, אלא מתעלם ומתכלל בעצמותו, הנה בחינה ומדריגה זו היא הנקראת בשם אוצר, דכשם שהאוצר ה"ה סתום ונעלם מעין כל רואה, כן בחינת העצמות הוא סתום ונעלם כו'. וכיון שהמשכת והתגלות אוצר העליון הוא רק בשביל נצוח המלחמה לנצח את המנגד, הרי מובן שכל זה נמשך למטה מטה עד אין תכלית, במקום שבו נמצא המנגד שצריך ללחום נגדו ולנצחו, ועיי"ז פועלים שגם למטה מטה עד אין תכלית יומשך ויתגלה הבחי' שלמעלה מעלה עד אין קץ, שזהו כללות הגילוי דלעתיד לבוא.

וטועמי' חיים זכו³⁵, שמעין זה נמשך ומתגלה גם בסוף זמן הגלות, שזהו ענין התגלות פנימיות התורה בתורת החסידות בדורות האחרונים, וכדאיתא בזהר³⁶ ובשית מאה שנין לשתיאתא יתפתחון תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא כו', וסימנך בשנת³⁷ שש מאות שנה לחיי נח גו' נבקעו כל מעינות תהום רבה. אבל כל זה הוא רק מעין הגילוי דלעתיד לבוא, ועיקר הגילוי דלמעלה מעלה עד אין קץ גם למטה מטה עד אין תכלית יהי' לעתיד לבוא, וכמ"ש³⁸ והי' הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו (שקאי על גילוי והתפשטות האור)³⁹ אחד.

(34) פי"ז (סה"מ שם ע' 152 ואילך).

(35) פרי עץ חיים שער השבת פ"ג. וראה

(37) נח ז, יא.

(38) זכרי' יד, ט.

(39) המשך באתי לגני ה'שית פי"ז

(סה"מ תשי" ע' 152). ובכ"מ.

לקו"ש חט"ו ע' 282. וש"נ.

(36) ח"א קיז, א.

(63) דב"ר פ"ג, ג.

(64) פרש"י ס"פ ואתחנן.

(65) ישעי' סד, ג.

(60) פי"א (סה"מ שם ע' 132).

(61) עקב ע' תקז.

(62) ר"פ עקב ז, יב).

ועד למ"ש²⁵ וידבר על העצים גו', והיינו, שע"י כל משל נמשך הענין למטה יותר כו'.

(ו) ויש להוסיף ולדייק בלשון המאמר, שבתחלת הענין כותב "כמו המשלים והחידות", ובהמשך הענין מזכיר רק ענין המשלים, ולא ענין החידות. ובהקדם הידוע²⁶ בענין גודל הדיוק במאמרי רבותינו נשיאינו, שאדמו"ר הזקן הי' מקפיד על דיוק הלשון, וכפי שמצינו בכ"מ התואר "לשונו הזהב"²⁷, אבל אדמו"ר האמצעי לא הי' מקפיד על דיוק הלשון, ובנוגע להצ"צ והרביים שלאחריו, לא שמעתי, וכנראה שהיו בזה חילוקי זמנים כו'. אמנם ידוע שכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר היו מדייקים שתהי' כל תיבה על מכוונה כו', ובפרט במאמר שבא גם בכתב ובדפוס, וא"כ, בודאי שגם פרט זה שבתחילה נזכר משלים וחידות ואח"כ נזכר רק משלים, הוא בדיוק. ויובן בהקדם החילוק שבין משלים לחידות²⁸, שהמשל, עם היותו דבר זר לגבי השכל, הרי כל ענינו הוא לבאר ולהסביר את השכל, משא"כ חידה, וכמו מהאוכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק²⁹, הרי זה לא רק דבר זר מהשכל, אלא זהו ענין שאינו מובן בשכל, והוא היפך השכל, שזהו העלם לגמרי. וזהו שבתחלת הענין נזכר משלים וחידות, כיון שיש גם ירידת האור למטה מטה ביותר, עד לג' קליפות הטמאות כו', שהאור האלקי הוא בתכלית ההעלם, כמו בענין החידה שהיא היפך השכל. אבל בהמשך הענין מזכיר רק משלים ולא חידות, כיון שמדובר שם גם אודות סיפורי מעשיות שבתורה, ובתורה לא שייך ענין החידה שהו"ע הפכי כו', כי כל התורה היא שמותיו של הקב"ה³⁰, והיינו, שגם כאשר מדובר בתורה אודות ענינים בלתי רצויים, וכמו בפרשתנו: בעל צפון³¹, ופרעה הקריב³², הנה גם ענינים אלו כפי שהם בתורה הרי הם שמותיו של הקב"ה, ולכן, לא שייך בתורה ענין החידה שהו"ע הפכי, כי אם ענין המשלים בלבד, וזהו גם מה שהתורה נקראת משל הקדמוני³³, משל דוקא.

(25) שם, יג. (26) ראה רשימת היומן סיון-מנ"א תרצ"ב. (27) חורף תרצ"ה (ע' רמא. ע' רסג). שיחת ש"פ נשא תשמ"ג סט"ז (התוועדויות תשמ"ג ח"ג ס"ע 1594 ואילך). (28) ראה — לדוגמא — סהמ"צ להצ"צ מ, ב. מא, ב. (29) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתנט. (30) ראה זח"ב פז, א. הקדמת הרמב"ן לפירושו עה"ת. יונת אלם פכ"ט. פלא הרמון שער כב פ"א. של"ה פ' יתרו שטז, א. לקו"ת ואתחנן ה, סע"א. (31) יד, ב. שם, ט. (32) שם, י. (33) שמואל-א כד, יג וברש"י שם. רש"י: משפטים כא, יג; מכות יו"ד, ב — ד"ה והאלקים. (29) ספר שופטים יד, יד.

מתמלא רצון המלך, מלכו של עולם, שינצחו את המלחמה, ועד שיפעלו קיום היעוד⁶⁶ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר.

המשל להענין דלמעלה כו' ולמטה כו' כפי שנמשך בסדר השתלשלות. ואח"כ מוסיף לבאר המשל לענין דלמעלה כו' ולמטה כו' כפי שהוא באוא"ס עצמו, לפני הצמצום, שכן הוא גם בנוגע לשכל הרב כפי שמשכיל ומתחכם לעצמו בעומק הענין יותר (לפני שמצמצם את עצמו כדי להשפיע השכל לתלמיד, והיינו, שאינו חושב כלל אודות מציאותו של התלמיד להשפיע אליו, אלא לומד לעצמו, שאז אינו נקרא בשם רב, כיון שאינו עומד בתנועה של משפיע), הנה בזה גופא יש מה שגם מהשכלה והתחכמות החדשה (שהשכיל והתחכם המשפיע עצמו) יבוא מזה אפס קצהו לידי גילוי בהמקבל (כמובן לפ"ע כו'), אבל יש מה שהרב משכיל בשכלים עמוקים יותר שאינם שייכים אל המקבל כלל, שהוא סתום בעצם, והיינו, שכללות מהות האור הוא בתנועה דהתעלמות, ולכן גם מה שמתגלה אליו הוא באופן שהאור נבדל ומתעלם בעצמותו.

ה) **וממשיך** במאמר בנוגע לשכלים העמוקים שאינם שייכים אל המקבל כלל, בחי' מקיף הרחוק, שהשכלות אלו באים ע"י לבושים המעלימים ומסתירים, כמו המשלים והחידות, שבהם הרי אינו נראה וניכר שיש בהם חכמה ושכל, וכן בסיפורי מעשיות שבתורה, שיש בהן סודות ורזין עלאין הרבה יותר מכמו בדיני התורה, אבל אינו ניכר כלל, והוא לפי שעצם האור הוא סוד סתום, ואינו בא לידי גילוי רק ע"י הסתר והעלם כו'.

ולהעיר שאע"פ שהאור בא ע"י לבושים המעלימים ומסתירים, להיותו סתום בעצם, מ"מ, יש בזה התחלקות מדריגות כו', וכפי שמצינו בענין המשלים שלפעמים מביאים כו"כ משלים על ענין אחד, ועד כפי שנאמר בשלמה וידבר שלשת אלפים משל²¹, אף שלכאורה כיון שבלאה"כ הענין הוא סתום בעצם, א"כ מה ניתוסף ע"י ריבוי המשלים. וכמו שהוא בסיפורי התורה, שאף שהסוד שבהם הוא סתום, מ"מ, ישנם כו"כ סיפורים בתורה, וכל סיפור בא בהרחבת הביאור בריבוי פרטים כו', וכן הוא גם בענין המשלים, שע"י ריבוי המשלים נמשך הענין למטה ביותר²², וכידוע²³ בענין וידבר שלשת אלפים משל שנאמר בשלמה, עליו נאמר²⁴ וה' נתן חכמה לשלמה, שמהות החכמה דאוא"ס שלמעלה מהשתלשלות נמשכת ובאה בכל סדר ההשתלשלות דג' עולמות ב"ע,

בס"ד. ש"פ בשלח, ט"ו בשבט ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

ויולך הוי' את הים וגו'². הנה במאמר ד"ה זה שנאמר לפני ששים שנה, בשנת תרס"ו³, מובא גם מאמר הזהר והתיקונים⁴ שאוא"ס הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, שנתבאר במאמר דיום ההילולא⁵. ולכאורה הי' אפ"ל שענין זה שאוא"ס הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית הו"ע היכולת, כמבואר בהמשך תרס"ו⁶ שזהו מה שיש בעצמות היכולת להאיר אור שיהי' בבחי' א"ס, וביכולתו שלא להאיר וכו'. אמנם, נתבאר לעיל⁷ שאי אפשר לומר שהענין דאוא"ס הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית הוא במדריגת היכולת, שהרי מבואר במאמר ההילולא⁸ ש"ב' ענינים אלו דאוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, הן ב' מדריגות באוא"ס ב"ה, (ומוסיף עוד יותר) ויש הפרש גדול ביניהם כו"⁹, והרי בענין היכולת לא שייך לומר ב' מדריגות, כיון שהיכולת להאיר והיכולת שלא להאיר היא יכולת אחת.

ויש להוסיף, שמלבד ההכרח לזה מהמבואר במאמר דיום ההילולא (כנ"ל), הנה כד דייקת שפיר, הרי זה מוכרח גם מביאור הענין בהמשך תרס"ו. דהנה, בהמשך תרס"ו שם מקדים לבאר פי' (אור) אין סוף, דידוע הקושיא בזה, למה קראו בשם א"ס, ולא בשם אין לו תחלה, שהוא מעלה יתירה, וכמ"ש הרמ"ע בס' פלח הרמון⁹, כי כל קדמון נצחי, ולא כל נצחי קדמון, שרבים מן הנבראים יהי' נצחיים ברצון הבורא, אבל אין שום קדמון זולת הבורא ית' לבד, שהוא לבדו הוא הקדמון. שמציאותו מעצמותו ואין לו סיבה אחרת ח"ו, משא"כ שאר הנמצאים

- 1) מאמר זה הוא המשך לד"ה באתי לגני דיו"ד שבט (לעיל ע' ח ואילך).
- 2) פרשתנו יד, כא.
- 3) המשך תרס"ו ע' קסה.
- 4) ראה תקו"ז סוף תיקון נו. זהר חדש יתרו לד, ג.
- 5) ד"ה באתי לגני ה'ש"ת פי"ב ואילך (סה"מ ה'ש"ת ע' 132 ואילך). ובהערת כ"ק
- 6) דמו"ר שליט"א שם: הובא ונתבאר באריכות בהמשך תרס"ו ד"ה וילך הוי' את הים ואילך.
- 7) ד"ה אדם כי יקריב (שם ס"ע קפח ואילך).
- 8) ד"ה באתי לגני ס"ב (לעיל ע' י).
- 9) שם פט"ז (סה"מ שם ע' 151).
- 9) שער ד פ"ג. הובא בלקו"ת פקודי ז, ב.

21) מלכים"א ה, יב.
 22) בזכרון אחדים, שבסיפור בא הענין ובכ"מ.
 23) ראה תו"א מגילת אסתר צא, ג.
 24) מלכים"א שם, כו.
 ברוחב, ובמשל — באורך ועומק.
 24) מלכים"א שם, כו.

ד) אך הענין הוא, דהנה, בפרקים הקודמים נתבאר הענין דלמעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית כפי שנמשך וחודר (עס נעמט דורך) בכל סדר ההשתלשלות, וכפי שנתבאר¹⁹, ד"מה שאומר למטה עד אין תכלית, קאי על הגילוי וההתפשטות שהוא בבחי' התפשטות בבחי' אין סוף ואין שיעור בל"ג ממש עד למטה מטה, במדריגות היותר אחרונות והיותר תחתונות", "בריבוי העלמות והסתרים דריבוי ההשתל' דבי"ע כו', ובפרט כמו שבא בהריבוי צמצומים העלמות והסתרים עד שיכול להיות דבר ההיפך מאלקות לגמרי כו' בקליפה וסט"א כו'". וכמו"כ נתבאר²⁰ גם הענין דמעלה מעלה עד אין קץ, "בבחי' העלם האור שהוא בהעלם אחר העלם, ובעילוי אחר עילוי, בבחי' העדר האור והעדר הגילוי, ובכללות הו"ע הצמצום שהי' באוא"ס כו'", וכפי שמבאר ש"האוא"ס אינו נרגש, וגם בחינת האור פנימי שהוא האור והחיות המחי' את כל הנמצאים, הרי יש ברואים כאלו שאינם מרגישים שהוא חיות אלקי כו', ובפרט בריבוי ההעלמות וההסתרים שהאור מתעלם ומסתתר ממדריגה למדריגה כו'", שכל זה הוא כפי שהענין דלמעלה מעלה עד אין קץ נמשך בפועל בסדר השתלשלות. ואח"כ ממשיך לבאר בפרק זה, שגם באוא"ס כפי שהוא בעצמו ישנם ב' הענינים דלמעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, דמה שאוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ הוא אור הנעלם והסתום שאינו בגדר גילוי והמשכה כו', ומה שאוא"ס למטה מטה עד אין תכלית הוא בחי' גילוי בעצמותו, פי' דבעצמותו גופא הוא בבחינת גילוי בעצמו כביכול, משא"כ מה שלמעלה מעלה עד אין קץ היינו שגם בעצמותו אינו בבחי' גילוי אלא שהוא סתום ונעלם.

ובהמשך לזה, הנה גם בהביאור שב' הענינים דלמעלה כו' ולמטה כו' הם ב' בחי' במקיף, במקיף הקרוב שהוא בגדר גילוי עכ"פ, ומקיף הרחוק שאינו בגדר גילוי כלל, מבאר תחילה ענין זה כפי שהוא בסדר השתלשלות (בהמשך למשנ"ת בפרקים הקודמים), ואח"כ מבאר ענין זה כפי שהוא באוא"ס עצמו (בהמשך להוספה שבפרק זה). וזהו שתחילה מבאר המשל מהשפעת הרב לתלמיד (לאחרי שמצמצם את עצמו כו'), שנוסף על מה שמתקבל אצל התלמיד, יש עומק השכל שנשאר עדיין בבחי' מקיף, אבל במשך הזמן דארבעים שנה יבוא על עומק החכמה, וזהו בחי' מקיף הקרוב שהוא בקירוב אל הפנימיות, ויש שכל שהוא עמוק ביותר שלעולם לא יבוא לידי גילוי ממש כו', שזהו

כולם מחודשים מאין ליש, וא"כ, כיון שעיקר הענין הוא שהקב"ה אין לו תחלה, שזהו רק מה שבו ית' ולא בזולתו, א"כ כך הי' להם להמקובלים לקרותו, ולמה נק' בפי כל ס' הקבלה בשם א"ס. ומבאר¹¹, שהמדריגה שנקראת אין סוף (ולא אין לו תחילה) היא בחי' האור, אבל ענין היכולת אינו בבחי' אור כלל, כי אם היכולת להאיר שיש בהעצמות, ובחי' היכולת ה"ה קדמון כקדמותו ית' ממש, ועל זה שייך לומר אין לו תחילה. ועפ"ז מובן, שכיון שלשון מאמר הזהר והתיקונים הוא אוא"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, אור אין סוף דייקא, הרי עכצ"ל שלא קאי על בחי' היכולת, הן מצד התואר אין סוף, שאינו נופל על בחי' היכולת, שהיא קדמון כקדמותו ית', שאין לו תחילה, והן מצד ענין האור (אור א"ס), שאינו שייך בבחי' היכולת, שאינה בבחי' אור כלל, כי אם יכולת העצמות. אמנם, עיקר ההכרח הוא ממ"ש בהמשך ההילולא שב' ענינים אלו דאוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, הן ב' מדריגות באוא"ס ב"ה, ויש הפרש גדול ביניהם כו', שמזה מוכח שלא קאי במדריגת היכולת, כיון שהיכולת להאיר והיכולת שלא להאיר היא יכולת אחת, כנ"ל.

ב) **ויש** לבאר הטעם שמדגיש במאמר ההילולא שב' הענינים דאוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית הן ב' מדריגות באוא"ס ב"ה כו' (ולא כפי שענין זה הוא ביכולת העצמות), לפי שזה נוגע לתוכן כללות הענין המבואר במאמר ההילולא. דהנה, הענין דאוא"ס למעלה עד אין קץ כו' הובא במאמר ההילולא¹¹ כדי לבאר את ענין האוצר למעלה, שזהו מה שנותנים לאנשי החיל ע"י פקידי החיל בשביל ניצוח המלחמה עם המנגד. וכיון שהענין דאוא"ס למעלה עד אין קץ כו' הו"ע האוצר הנ"ל, אי אפשר לומר שהכוונה היא למדריגת היכולת, כי, במדריגת היכולת אין ענין של מציאות כלל, אפילו לא כמו אוצר הטמון כו', ועאכ"כ לא כמו אוצר כפי שכבר מתגלה וניתן בפועל לאנשי החיל, והיינו, שאין כאן מציאות שאפשר ליתנה כו', ועכצ"ל, שקאי על מדריגת האור שהוא בבחי' מציאות כו'. ויתירה מזה, דהנה, כיון שכללות ענין נתינת האוצר לאנשי החיל הוא בשביל הנצחון במלחמה, הרי מובן, שמדובר במדריגה כזו שנוגע למלך "לגלות רצונו וחפצו ולהוציא נצחוננו", "להוציא הנצחון שיהי' כחפצו ורצונו", והסיבה

11) ד"ה באתי לגני היש"ת פי"ב (סה"מ שם ע' 132).

10) שם ס"ע קפו.

20) פט"ו (סה"מ שם ע' 136).

19) פי"ג (סה"מ שם ע' 133).

לכך היא לפי "שיש מנגד המונע ומעכב, ואז שייך נצחון, דבלא מנגד אינו שייך ענין הנצחון כלל, ומנהיג מלכותו כחפצו, אמנם כאשר חפץ באיזה דבר וישנו מנגד לזה, אז עומד בנצחון כנגדו ומוציא נצחונו", ובאופן ש"מבזבז כל האוצרות", "ועוד יותר שגם חייו משליך המלך מנגדו" ו"עומד בעצמו בקשרי המלחמה" (כמבואר בהמשך ההילולא¹²), והיינו, שענין זה נוגע לא רק למלוכה על בני המדינה, אלא גם לעצם חיי המלך, ועד"ז בנמשל, שכאשר ישנו מנגד שטוען לא ידעתי את הוי'¹³, ועאכו"כ כאשר יודע את רבוננו ומכוין למרוד בו¹⁴, הרי זה נוגע לא רק בבחי' הגילויים, אלא נוגע בבחי' העצם שלמעלה. ומובן, שכל זה לא שייך במדריגת היכולת, שהיכולת להאיר והיכולת שלא להאיר הם בשוה ממש, וע"ד מארז"ל¹⁵ איני יודע באיזה מהם חפץ במעשיהם של צדיקים או במעשיהם של רשעים, והיינו, שהיכולת להאיר ע"י מעשיהם של צדיקים או היכולת שלא להאיר ע"י מעשיהם של רשעים הם בשוה, ובפרט ע"פ הדיוק בלשון המדרש: איני יודע באיזה מהם חפץ, דלכאורה, ע"פ המבואר בדרושי חסידות¹⁶ החילוק שבין רצון לחפץ, שחפץ הוא פנימיות הרצון, ענין התענוג, הול"ל איני יודע באיזה מהם רוצה, ולא איני יודע באיזה מהם חפץ, שהרי איך יתכן שיהי' ענין של חפץ ותענוג במעשיהם של רשעים. אך הענין הוא, שמצד מדריגת היכולת הרי שניהם שוים ממש, ובמדריגה זו הנה באמת איני יודע באיזה מהם חפץ, ביכולת להאיר ע"י מעשיהם של צדיקים או ביכולת שלא להאיר כו'. ומובן, שמצד מדריגת היכולת לא שייך לומר שנוגע למלך ענין הנצחון על המנגד, ובשביל זה נותן את האוצר כו', שהרי כל זה שייך לאחרי שישנה החלטה גמורה שהרצון הוא באופן כך וכך דוקא, משא"כ במדריגה שלא הוחלט עדיין באיזה מהם חפץ, והיכולת להאיר או שלא להאיר הם בשוה ממש. וכיון שבמאמר ההילולא מובא הענין דלמעלה עד אין קץ כו' בנוגע לביאור ענין האוצר שנותנים לאנשי החיל בשביל הנצחון במלחמה עם המנגד, לכן מבאר הענין דלמעלה עד אין קץ כו' לא כפי שהוא ביכולת העצמות, שבבחי' זו איני יודע באיזה מהם חפץ כו', אלא כפי שהוא באור א"ס, ששם ב' הענינים דלמעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית הן ב' מדריגות, ויש הפרש גדול ביניהם.

ג) **אמנם** אע"פ שמדובר כאן אודות ענין האוצר כפי שניתן לאנשי החיל בשביל הנצחון במלחמה עם המנגד, הרי זה עדיין מדריגה נעלית ביותר, שהרי מדובר אודות הענין דלמעלה מעלה עד אין קץ כו' כפי שהוא באור א"ס, דהיינו, לפני הצמצום כו'. ועפ"ז צריך להבין מה שממשיך לבאר במאמר ההילולא, שב' ענינים אלו, מה שאוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית הם ב' בחי' מקיף, מקיף דאור ישר ומקיף דאור חוזר, מקיף הקרוב ומקיף הרחוק, ומוסיף לבאר זאת ע"פ משל הרב שמשפיע שכל לתלמידו, שישנו חלק השכל והסברא שמתקבל אצל התלמיד בבחי' אור פנימי, וישנו עומק השכל מה שאין ביכולת התלמיד לקבלו הרי נשאר בבחינת מקיף על שכלו, ומ"מ ה"ז בבחי' קירוב אל המקבל, ובמשך הזמן יבוא על זה, וכמאמר¹⁷ עד ארבעין לא קאים איניש אדעתי' דרבי', א"כ הרי במשך הזמן דארבעים שנה יבוא אל עומק החכמה כו', והו"ע מקיף הקרוב, ונוסף לזה ישנו שכל שהוא עמוק ביותר שגם אפס קצהו אינו מתגלה ולעולם לא יבוא לידי גילוי, והו"ע מקיף הרחוק — דלכאורה, הרי כללות ענין השפעת השכל מרב לתלמיד שייך רק לאחרי שכבר ישנה מציאותו של התלמיד, ולאחרי שהרב מצמצם את שכלו כו', עד שימצא חלק השכל והסברא שיוכל להתקבל אצל התלמיד בבחי' אור פנימי, וא"כ, הדוגמא לזה בנמשל היא במדריגות שלאחרי הצמצום, שכבר נמשך בסדר השתלשלות כו' עד להמשכה באות ה' אחרונה דשם הוי' כו'. ומזה מובן, שגם המדובר אודות בחי' מקיף הרחוק הוא במדריגות שלאחרי הצמצום, שהרי למרות העילוי דמקיף הרחוק על מקיף הקרוב, אי אפשר לומר שהם באין ערוך לגמרי זל"ז, וכמובן גם מזה שהמשל על מקיף הקרוב ומקיף הרחוק הוא כמו לבוש (מקיף הקרוב) ובית (מקיף הרחוק)¹⁸, והרי בבית נמצא גם האדם עם הלבוש. וכיון שבחי' מקיף הקרוב היא ביחס למדריגה תחתונה בסדר השתלשלות (לאחרי המשכת השפע אל המקבל, שהו"ע אות ה' אחרונה דשם הוי', כנ"ל), הרי לא יתכן לומר שבחי' מקיף הרחוק היא במדריגה שלפני הצמצום, שזהו ריחוק שבאין ערוך לגמרי. ועכצ"ל, שגם בחי' מקיף הרחוק היא במדריגה שלאחרי הצמצום. וא"כ, איך שייך כל זה לביאור הענין דמעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית כפי שהוא באור א"ס, לפני הצמצום.

12) פ"א (סה"מ שם ע' 131 ואילך). בחוקותי שם. נח י, ט. לך יג, יג.

13) שמות ה, ב.

14) תו"כ בחוקותי כו', יד. הובא ברש"י.

15) ב"ר ספ"ב.

16) ראה לקו"ת שה"ש כח, ד. ובכ"מ.

17) ע"ז ה, ב. וראה לקו"ת אחרי כח, ד.

18) ראה לקו"ת ברכה צט, א ואילך.